

Journal of Urban Environmental Planning and Development

Vol 4, No 16, Winter 2025

p ISSN: 2981-0647 - e ISSN: 2981-1201

Journal Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/juep/>

Research Paper

Comparative Analysis of Participatory Governance Barriers in Urban Management of Tehran and Ahvaz Metropolises

Mohammad Ali Khaliji*: Department of Urban Planning, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Received: 2024/05/06 PP 107-128 Accepted: 2024/11/26

Abstract

This study conducts a comparative analysis of barriers to participatory governance in urban management of Tehran and Ahvaz metropolises. Focusing on challenges from regional inequalities, rapid urban growth, and migration leading to informal settlements, the research examines the need to transition from traditional to participatory models. The approach is descriptive-analytical and applied-developmental, utilizing library and survey methods. The population includes urban management experts (500 in Tehran, 200 in Ahvaz), with Cochran's formula yielding samples of 217 and 131, respectively. The questionnaire features content validity and Cronbach's alpha reliability of 0.79. Findings reveal an overall mean of 2.91 (below neutral 3) for governance components, with highest for stakeholder presence (3.98) and lowest for citizen intervention mechanisms (1.15). T-tests confirm significant negative mean differences ($p=0.000$), with Tehran outperforming Ahvaz in transparency and accountability. Key challenges include weak transparency, institutional capacity, and power centralization. Recommendations incorporate SOAR strategies such as inter-institutional facilitation, education development, transparency enhancement, and local institution strengthening to achieve integrated and sustainable management.

Keywords: Participatory Governance, Metropolises, Urban Development, Ahvaz, Tehran.

Citation: Khakiji, M.A (2025). **Comparative Analysis of Participatory Governance Barriers in Urban Management of Tehran and Ahvaz Metropolises.** *Journal of Urban Environmental Planning and Development*, 4(16), 107-128.

© The Author(s) **Publisher:** Islamic Azad University of Shiraz

DOI:

Extended abstract

Introduction

The construction of new towns in the 20th-century sense represents a well-established policy in urban planning. Re-evaluating the historical experience of establishing new towns in Iran through first-hand oral history documents is a valuable step toward assessing this policy comprehensively. This research focuses on a content and secondary analysis of Iran's new towns' oral history, aiming to

understand the expert opinions of implementers and direct custodians of this policy. Additionally, it extends to a comparative pathological analysis of metropolitan areas, emphasizing participatory governance in Tehran and Ahvaz. The study addresses urban management challenges arising from regional inequalities, rapid urbanization, and migration patterns that lead to informal settlements. In Iran, particularly in metropolises like Tehran

and Ahvaz, urban growth has outpaced planning capacities, resulting in fragmented governance, institutional conflicts, and inadequate citizen participation. The research posits that transitioning from traditional management to participatory governance models—characterized by processes, coordination, cooperation, and collaboration at horizontal (among local actors) and vertical (with higher political levels) scales—can mitigate these issues. Participatory governance, as defined by scholars like Kazemian and Mirabedini (2011), integrates values of inclusivity, high government involvement, and public-private partnerships to foster integrated urban development. The necessity for this approach stems from increasing political, institutional, legal, and spatial fragmentations in metropolitan management, requiring identification of structural barriers and policy solutions for sustainable development.

The research questions are: What are the comparative approaches to participatory governance in the metropolitan regions of Ahvaz and Tehran? And what key categories emerge from expert opinions on new town policies across responsibility periods, highlighting similarities, differences, lessons, and tips?

Methodology

This mixed-methods research is descriptive-analytical in nature and applied-developmental in purpose. It employs library-based and survey methods to examine participatory governance in implementing urban development projects in Tehran and Ahvaz metropolises. Initially, secondary data from organizational centers, internet, books, journals, and official reports describe the current status of urban development schemes and participation levels, using descriptive surveys for a comprehensive overview.

Subsequently, exploratory and analytical surveys identify overlooked influencing factors through interviews, questionnaires, observations, and similar tools. Library methods review contracts, books, executive documents on participatory governance, official statistics, academic reports, national/provincial/urban development plans, and websites to gather baseline data and initial indicators for urban development in Tehran and

Ahvaz. Post-library studies, interviews with managers in civil engineering, architecture, urban planning, and mayors refine criteria and indicators. These steps prelude questionnaire preparation, with influencing criteria prioritized using appropriate techniques.

Key research features include problem-solving orientation, systemic perspective with hierarchical criteria, emphasis on continuity across past, present, and future, and attention to functional, institutional, organizational, political, and managerial components. Data collection spans documentary (textual/statistical from libraries, organizations, articles, economic reports, theses, digital libraries) and field (visits to participatory governance projects, imaging, manager interviews) domains. Statistics are gathered via referrals to relevant units and questionnaires (common survey technique). A preliminary questionnaire with broad criteria is distributed randomly among managers/experts; post-analysis refines criteria for network analysis.

The population comprises urban management/planning elites and experts: 500 in Tehran and 200 in Ahvaz. Using Cochran's formula, samples are 217 and 131, respectively, selected via simple random sampling. Tool validity uses content and face methods: initial surveys from professors/specialists (urban management, planning, public-private participation) refine the Likert-scale questionnaire (1=very low to 5=very high) for strengths, weaknesses, opportunities, threats in urban development participation in Tehran. Reliability via Cronbach's alpha in SPSS yields 0.79 overall, confirming adequacy. Criteria/sub-criteria are defined systemically with foresight; hierarchical principles delineate system boundaries, with criteria identification involving resource reviews and interviews for effective strategies.

Results and discussion

Findings indicate highest means for stakeholder presence (3.98), institutional accountability (3.90), and NGOs (3.82), with lowest for citizen intervention mechanisms (1.15). With a neutral mean of 3, 22 participatory governance components fall below, averaging 2.91 overall—below neutral. The study examines 23 variables. To assess relationships and mean differences, independent/dependent variables

are tested separately then together. Given interval/ratio variables, one-sample t-tests measure standardized differences; Pearson correlations assess inter-variable relations.

Hypothesis 1 explores feasibility of participatory governance in Ahvaz/Tehran metropolises, identifying originating variables. Current governance models mismatch urban development needs; empirical recognition is required. Questionnaire results from experts detail dimensions, components, indicators.

T-test results show negative lower/upper mean differences, indicating observed means below test value (3). Differences are significant ($p=0.000$ for all). Tehran shows smaller differences than Ahvaz, leaning closer to standard. For governance variables, accountability and transparency means exceed 3 (positive differences); institutional has minor negative. $p=0.000$ confirms significant relations. Tehran fares better: Ahvaz institutional (-0.16), transparency (0.34), accountability (1.14); Tehran (-0.037, 0.44, 1.80). This gap correlates with executed project differences.

Overall t-value at 95% CI is -9.10, mean difference -0.59 below 3; p indicates suboptimal governance. Transparency components underperform, despite theoretical emphasis on institutional capacity and collaboration as governance tools.

Thus, core challenges in integrated urban management and participatory governance in Ahvaz/Tehran metropolises target public/government sectors, with weaknesses in transparency, accountability, institutional/legal capacity leading to inefficient organization models. category.

Conclusion

Current urban governance lacks efficacy in metropolitan areas, exacerbating managerial gaps. Physical planning alone fails without public involvement. Challenges include weak synergy, limited local/institutional presence, economic actor inactivity, poor accountability/transparency, power centralization, and fragmentation.

Solutions lie in integrated management via participatory governance, converging stakeholders legally for enhanced efficacy and sustainable urban management. Addressing the research question, weaknesses in regionalism/community in urban management and government-public interactions are key flaws.

The study intertwines urban management, participatory governance, and metropolises, aiming for optimal models like integrated management under governance approaches. Modern frameworks prioritize stakeholders, participation, accountability, transparency, justice, local communities, power distribution, sustainability, institutional presence in decisions, local development, convergence, social capital, synergy, suitable laws, and citizenship rights. Current management is bureaucratic/centralized, facing content/procedural challenges leading to unbalanced urban growth.

All management models interconnect organically; participatory, integrated, strategic models require mutual strengthening. In Tehran, these lag, needing inter-organizational coordination and participatory weakness resolution before strategic focus. Tehran's management blends elements but falls short of full integration.

فصلنامه برنامه ریزی و توسعه محیط شهری

دوره ۴، شماره ۱۶، زمستان ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۲۹۸۱-۰۶۴۷ شاپا الکترونیکی: ۱۲۰۱-۲۹۸۱

Journal Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/juep/>

مقاله پژوهشی

تحلیلی تطبیقی موانع حکمروایی مشارکتی در مدیریت شهری کلانشهر تهران و اهواز^۱

محمدعلی خلیجی*: گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۵ صص ۱۰۶-۹۵ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۸

چکیده

این پژوهش به تحلیل تطبیقی موانع حکمروایی مشارکتی در مدیریت شهری کلانشهرهای تهران و اهواز می‌پردازد. با تمرکز بر چالش‌های ناشی از نابرابری‌های منطقه‌ای، رشد شتابان شهری و مهاجرت، که منجر به سکونتگاه‌های غیررسمی می‌شود، تحقیق ضرورت‌گذار از مدیریت سنتی به مدل‌های مشارکتی را بررسی می‌کند. رویکرد تحقیق توصیفی-تحلیلی و کاربردی-توسعه‌ای است و از روش‌های کتابخانه‌ای و پیمایشی بهره می‌برد. جامعه آماری شامل کارشناسان مدیریت شهری (۵۰۰ نفر در تهران و ۲۰۰ نفر در اهواز) است که با نمونه‌گیری کوکران، ۲۱۷ و ۱۳۱ نفر انتخاب شدند. پرسشنامه با روایی محتوایی و پایایی آلفای کرونباخ ۰,۷۹ طراحی شد. یافته‌ها نشان‌دهنده میانگین کلی ۲,۹۱ (کمتر از حد متوسط ۳) برای مؤلفه‌های حکمروایی است، با بیشترین امتیاز برای «ضرورتی نفعان» (۳,۹۸) و کمترین برای «سازوکارهای مداخله شهروندان» (۱,۱۵). آزمون تی اختلاف میانگین منفی و معنادار ($p=0,000$) را تأیید کرد، با وضعیت بهتر تهران نسبت به اهواز در شفافیت و پاسخگویی. چالش‌های اصلی شامل ضعف شفافیت، ظرفیت نهادی و تمرکز قدرت است. پیشنهادها شامل راهبردهای SOAR مانند تسهیلگری نهادی، توسعه آموزش، شفاف‌سازی و تقویت نهادهای محلی برای دستیابی به مدیریت یکپارچه و پایدار است.

واژه‌های کلیدی: حکمروایی مشارکتی، کلانشهرها، توسعه شهری، اهواز، تهران

استناد: خلیجی، محمدعلی. (۱۴۰۳). تحلیلی تطبیقی موانع حکمروایی مشارکتی در مدیریت شهری کلانشهر تهران و اهواز.

فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری، ۴(۱۶)، ۱۰۷-۱۲۸.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز

© نویسندگان

DOI:

^۱. این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «تحلیل تطبیقی آسیب‌شناسی مناطق کلانشهری با تأکید بر حکمروایی مشارکتی نمونه موردی: کلانشهرهای اهواز و تهران» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز به اتمام رسیده است.

* نویسنده مسئول: محمدعلی خلیجی، پست الکترونیک: khaliji@iau.ir تلفن: ۰۹۱۲۴۰۴۷۹۱۶

مقدمه

از جمله مسائل شهری که امروزه به شدت مدیریت شهری (به‌ویژه کشورهای در حال توسعه - چون ایران) و به طور اخص کلانشهرها با آن دست و پنجه نرم می‌کند شیوه‌ای از مدیریت ناشی از شکاف و نابرابری منطقه‌ای کلانشهرها است. آنچه رشد شتابان را در کلانشهرها و به‌خصوص تهران را در حالت بیم قرار داده است مسئله افزایش مساحت منطقه کلانشهری است که در کنار آن مسئله اساسی مهاجرت در انواع مختلف آن (روستا - شهری، بین‌شهری) از شهرها و روستاهای اطراف تهران است که به دلیل عدم توان شهرها در پاسخگویی به جمعیت وارده، موجب شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیرقانونی می‌شود.

ضعف برنامه‌ریزی منطقه‌ای و توسعه در مبدأ موجبات تحرک و جابه‌جایی جمعیت از نقاط توسعه‌نیافته (عمدتاً روستاها و شهرهای کوچک) به مقصدی رشدیافته (کلانشهرها و شهرهای میانی) شده و ضعف برنامه‌ریزی و مدیریت شهری مقصد در پاسخگویی به جمعیت وارده موجبات رانده‌شدن جمعیت به حاشیه و شکل‌گیری معضلات است.

به نظر می‌رسد چاره کار در مقیاس شهری این است که رویکردهای موجود مدیریت شهری در نظام مدیریت کشور از ماهیت سنتی خودپوست اندازی کرده و قدم به رویکردهای نوین مدیریت شهری در قالب نظام حکمروایی شهری گذارد تا بتواند مسائل مربوط به فقر شهری و شکاف حاصل از آن که در پایتخت نمود می‌یابد را با شیوه‌های مشارکت طلبانه، هم‌افزایانه و یکپارچه حل نماید.

این پژوهش درصدد تبیین الگوی حکمروایی مشارکتی در منطقه کلانشهری است. با بررسی‌های اولیه در ادبیات مرتبط با موضوع مشخص گردید برای نیل به این هدف نیاز به بررسی متغیرهایی از قبیل نظام مدیریتی، ساختاری و نهادی، اسناد بالادستی و دیدگاه‌های مدیریتی - سیاسی می‌باشد. بر همین اساس این نوشتار ضمن مشخص نمودن راهبردها در مدیریت شهر تهران، ارائه سیاست‌ها، شناسایی تفرق‌های کالبدی، نهادی، قانونی، و معیارهای منعطف، ساده، منطقی و قوی جهت تعادل فضایی و عملکردی را در نظر دارد. بدین منظور در این فصل اقدام به مطالعه کتابخانه‌ای - اسنادی با شیوه تحلیل محتوا شده است. باتوجه به اینکه هدف پژوهش درک شناخت درست از ماهیت و ابعاد مدیریت یکپارچه شهری با رویکرد مناسب مدیریتی است؛ لذا نیاز به بررسی رویکردهای مدیریتی به‌صورت روندی و فرایندی احساس می‌شود تا دانسته و درک شود که چرا تغییر و اصلاح الگوی فعلی مدیریت شهری ضروری می‌باشد.

ماهیت حکمروایی شامل سه مفهوم «فرایند»، «هماهنگی»، «تعاون» و «همکاری» است که در دو سطح افقی (بین بازیگران منطقه یا محله) و عمودی (بین بازیگران منطقه یا محله با سطوح سیاسی بالاتر) رخ می‌دهد (کاظمیان و میرعابدینی، ۱۳۹۰). حکمروایی شراکتی که از طریق مجموعه‌ای از ارزش‌های یکپارچه، مشارکت کم دولت و شراکت از طریق سلسله‌مراتب مدیریتی متکی بر اقدامات داوطلبانه شناخته می‌شود. حکمروایی همکارانه یا مشارکتی که از طریق مجموعه‌ای از ارزش‌های یکپارچه، مشارکت بالای دولت و تصمیم‌گیری از طریق همکاری عمومی - خصوصی شناخته می‌شود (آریانا، محمدی و کاظمیان، ۱۳۹۷). ضرورت حکمروایی مشارکتی که با حرکت از حکمروایی دولتی و بازار به سوی حکمروایی شراکتی و همکارانه، بر سطح یکپارچگی مجموعه ارزش‌ها افزوده می‌شود اهمیت می‌یابد و در واقع در حکمروایی مشارکتی (مبتنی بر دخالت و درگیرشدن مجموعه نیروها، بازیگران و ذی‌نفعان)، نوعی از یکپارچگی شکل می‌گیرد که می‌تواند ضمن استفاده از ظرفیت‌های موجود، ظرفیت‌های جدید را برای توسعه ایجاد نماید (ربانی، افتخاری مشکینی و رفیعیان، ۱۳۹۷). تأثیرگذاری مفاهیم سه‌گانه ماهیت حکمروایی بر میزان درجه یکپارچگی آن به صورتی است که با حرکت از «هماهنگی» به سوی «تعاون» و سپس «همکاری» بر درجه یکپارچگی حکمروایی افزوده می‌شود (فرجی راد و همکاران، ۱۳۹۳).

ضرورت این تحقیق از اینجا ناشی می‌شود که به دلیل افزایش تفرق‌های سیاسی، هادی، قانونی، نهادی در مدیریت مناطق کلانشهری اهواز و تهران می‌بایستی آسیب‌های ساختاری و سیاست‌گذاری این طرح شناسایی و برای تبیین و رفع چالش‌ها و تنگ‌های آن اقدامات اساسی انجام گیرد لذا ضرورت این تحقیق تبیین مفهوم حکمروایی شایسته و شناسایی چالش‌های موجود در مدیریت یکپارچه و توسعه پایدار و ارائه راهکارهای عملی می‌باشد.

سؤالات تحقیق

تطبیق و تحلیل رویکردهای حکمروایی مشارکتی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران کدام‌اند؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

حکمروایی شهری مشارکتی یک رویکرد نسبتاً جدید در خصوص نظریه و اقدام مدیریت و توسعه شهری است. این رویکرد به مدیران شهری امکان تأمین نیازهای رشد اقتصادی، مدیریت محیطی، شهرهای همه‌شمول و حکمروایی شهری مسئول را می‌دهد (Donaghy, 2020:7). حکمروایی مشارکتی نسخه‌هایی برای رویکردهای همه‌شمول، امکان‌پذیر و اغلب مورد قبول عام را در برنامه‌ریزی، حل مشکل و سیاست سازی ارائه می‌دهد (Speer, 2012:2381). این دیدگاه شامل یک ترتیب حکمروایی است که در آن یک یا چند نهاد دولتی به طور مستقیم

در فرایند تصمیم‌سازی رسمی و مشارکتی و مبتنی بر توافق عام بین بخش دولتی، خصوصی و افراد غیر ذی‌نفع فعالیت دارند تا سیاست عمومی را ایجاد و اجرا کنند یا برنامه‌های عمومی را مدیریت کنند (van der Jagt et al., 2017:15). این رویکرد نقش قابل‌توجهی در غلبه بر پیچیدگی و سبب‌های تصمیم‌سازی ارائه می‌دهد که بر مدیریت شهرها تأثیر می‌گذارد. هرچند رویکرد به آزمون بیشتر نیاز دارد اگر بخواهد به طور عام مورد قبول قرار گیرد (Gebhardt, 2020:68). حکمروایی شهری مشارکتی هزینه‌ها و تأخیر زمانی در تجارت و دولت را کاهش می‌دهد، استفاده پایدارتر از سرمایه و منابع را تشویق می‌کند و باعث ایجاد رقابت با استفاده از مشارکت می‌شود و بین شهرها و شرکت‌ها جهت غلبه بر موانع در بازار همکاری ایجاد می‌کند (Cirella, Zamojska, Zientara, & 2020:92). جیرلینگ و استید (۲۰۰۳) و استید و میجرز (۲۰۰۹) مفاهیم ارتباطات، همکاری، هماهنگی، و یکپارچگی را به‌عنوان فعالیت‌های سیاست‌گذاری در طول افزایش تعاملات، تولیدات تصاعدی و برآیند و نتایج یکپارچه‌تر تعریف کردند (Stead & Meijers, 2009:319). در مقایسه این اصطلاحات، "همکاری" عموماً به "روند و جریان" کار با یکدیگر برای دستیابی به اهداف مشترک مربوط است. همکاری تأکید بیشتری بر جنبه‌های رفتاری مربوط به فرایند دارد. از این پس، "همکاری" روند کار با یکدیگر را مشخص می‌کند، درحالی‌که ارتباطات، همکاری، و یکپارچگی "اشکال" فعالیت‌های مشارکتی باهدف خروجی و برآیند خاص و غیر روندی را توصیف می‌کند (McGuire, 2006:36).

واژه، حکمرانی به اندازه کل تمدن بشریت قدمت دارد. در ایران باستان، و در دوره حکومت کوروش کبیر (مؤسس سلسله هخامنشیان) که به «عدالت شهره جهانیان» بود، ایشان با شیوه حکومتی باتوجه به مردم و عدم ظلم به کشورهای تحت سلطه، ۳ و با برپایی شاخصهای حکمروایی مطلوب (همچون: مشارکت جویی، اجماع، شفافیت، قانونگرایی، اثربخشی و کارایی، عدالت جویی، پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری)، اجراء می‌نمود، و این شیوه حکومت داری باعث رضایت مردم عصر خود شده و لذا از او به‌عنوان اولین نفر، حکمران عادل نامبرده می‌شود. در یونان باستان، فلاسفه و صاحب نظران، حکومت‌ها را براساس عملکرد در شیوه حکمرانی به دو گروه "حکمران خوب" و "حکمران بد" تقسیم می‌کردند. و الهه‌هایی که مظهر جنگ و ستیز، بی‌نظمی، تبعیض، ریاکاری را عناصر حکومت داری بد می‌دانستند. (این دسته الهه‌ها در اساطیر یونانی فاقد پدر بودند و مستقیماً از درون نظم و پلیدی زاده شده بودند). اما پس از اینکه ژئوس (خدای خدایان)، تنیس را به همسری برگزید، الهه عدالت زاده شد و به همراه خواهران خود که آن‌ها نیز در نتیجه همین وصلت بودند. پایه‌های حکمرانی مطلوب را پی ریزی نمودند. (رادمان، رضا، 1394)

افلاطون؛ اندیشمند یونانی، واژه Kybernetesht (به معنی چیزها را در کنار هم نگه داشتن) را برای چگونگی طراحی و هدایت یک‌نظام حکومتی به کار برده است. و ریشه این واژه از کلمه یونانی Kubernan به معنای "راهبری یا هدایت و راهنمایی کردن" است. این واژه در قرون وسطی به واژه Gubernane تبدیل شده است، و بمعنی "براندن، حکمرانی کردن یا راهبری دلالت دارد" در اینجا حکمرانی، عمل یا شیوه حکومت کردن یا کارکرد حکومت است.

در اواسط قرن چهاردهم میلادی، هنرمندی ایتالیایی به نام "لرنزی دیوان‌نگاره مشهوری را نقاشی کرد که در آن تمایز آشکار میان حاکمیت خوب و بد را به نمایش درآورده است. قسمتی از این نقاشی شهر زیبایی را به تصویر می‌کشد که در آن عدالت حاکم است. جایی که در آن زنان جوان در حال رقص و پایکوبی، بچه‌ها مشغول بازی و مردان گرم‌کارند؛ برخی زمین را شخم می‌زنند و برخی درخت تاک (انگور) می‌نشانند. در مقابل آن، تصویر دیگر نقاشی که حاکمیت بد را به تصویر می‌کشد، ظالم شیطان صفتی را بر تخت نشسته نشان می‌دهد که عدالت را در بند کشیده و بر خاک افکنده است. هیچ زمینی کشت نشده، هیچ کس کار نمی‌کند و تنها کاری که انجام می‌گیرد کشتن مردان و تجاوز به زنان است. حاکمیت؛ بطور سنتی تداعی کننده واژه حکومت کردن، یعنی اعمال قدرت و نظر رهبران سیاسی در کشورها بوده و مفهوم حکومت دلالت بر واحد سیاسی برای انجام وظیفه سیاست‌گذاری داشته است و برجسته تراز آن اجرای سیاست‌ها است. واژه حکمروایی اشاره به پاسخگو بودن هم در حوزه سیاست‌گذاری و هم در حوزه اجرایی دارد (اردلان، 1399؛ اسکندری ثانی، صفرزاده، & شیبانی، ۱۳۹۵).

رویکردهای حکمروایی شهری را باتوجه به بستری که در آن مطرح می‌شود، می‌توان به دو دسته کلی نئولیبرالیسم و سوسیال دموکراسی تقسیم نمود، که در عمل نیز دو نوع رویکرد متفاوت و از بسیاری جهات متضاد را هم در تئوری و هم در عمل در پی دارد. همانگونه که در بخش 3-2-3 (حوزه عمومی و حکمروایی شهری) به تفصیل به رویکرد آنتونی گیدنز در این زمینه پرداخته شد، رویکرد نئولیبرالیسم با حداقل دخالت دولت و حداکثر تعیین‌کنندگی بازار، افق مدیریتی ناکارآمدی را در مواجهه با چالش‌های پیچیده شهری کنونی فراهم می‌آورد. در مقابل رویکردی که در بستر سوسیال دموکراسی و با رویکرد به عدالت اجتماعی مطرح می‌شود، با در نظر گرفتن نیازها در سطح محلی و برابری اجتماعی به تأمین خدمات و زیرساخت‌ها و کارایی مطرح می‌شود.

هرچند هر دو این ایدئولوژی‌ها، از واژه حکمروایی به صورت مشترک استفاده می‌نمایند، اما در معنای اول به شراکت میان بخش خصوصی و عمومی اشاره می‌کند، و ایده آن از حوزه عمومی، مجموعه‌ای نسبتاً محدود از ترتیبات سازمانی برای هماهنگی و تأمین منافع متنوع بخش

خصوصی است. درحالی که در معنای دوم، مجموعه‌ای پیچیده از تعاملات نهادی در مقابل مسائل گسترده فراروی فرآیند مدیریتی است. در ایندیدگاه مسئله اصلی هماهنگی میان سیاست‌گذاری در سطوح مختلف، و هماهنگی و همکاری میان بخش‌های رسمی و غیررسمی است. رودز (۱۹۹۷) مدل‌های حکمروایی را در چارچوب شش مدل مطرح می‌کند: دولت حداقل، حکمروایی شرکت‌گرا، مدیریت عمومی نوین، حکمروایی شایسته، سیستم‌های هدایت اجتماعی، و شبکه‌های خودیاری. رویکرد مدیریت گرای و اقدامات هزینه بر شهرداری در تأمین خدمات، منجر به الگوهای جدیدی از همکاری و خصوصی سازی گردید. تلاش‌هایی در راستای طبقه بندی و دسته بندی مدل‌های مختلف حکمروایی گردیده است. (آباد & شفیعی، ۱۴۰۰)

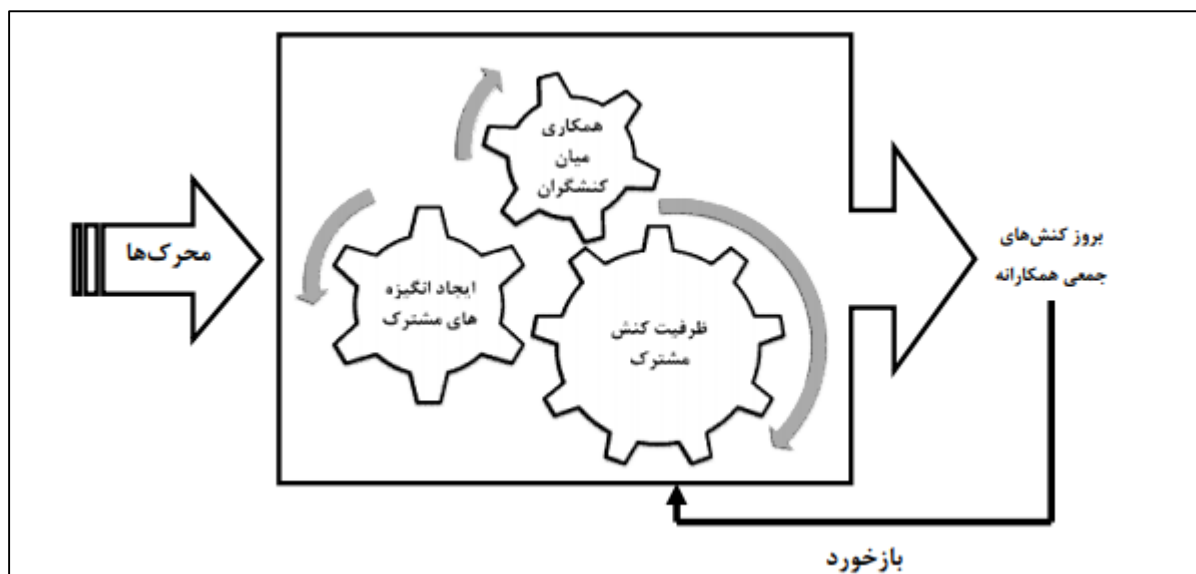
جدول ۱- انواع مدل‌های حکمروایی شهری

اهداف	مدیریت گرا	شرکت گرا	رشدگرا	رفاه
ارتقای کارایی خدمات	توزیع (خدمات عمومی)	رشد اقتصادی	توزیع مجدد و تأمین مالی دولتی	
قراردادها	مذاکره	شراکت‌ها	شبکه‌ها	
مدیران سازمان‌های خدمات عمومی	رهبران مدنی، سیاست‌مداران	نخبگان اقتصادی، صاحب منصبان ارشد	مسئولین اداری حکومتی	
ماهیت تبادلات میان بخش عمومی - خصوصی	رقابتی	یکپارچه	دارای اثرات متقابل	محدودکننده
ارتباطات میان شهروندان - دولت محلی	انحصاری	همه‌شمول	انحصاری	همه‌شمول
معیارهای اصلی ارزیابی	کارایی	مشارکت	رشد	عدالت

منبع: (ایلانلو، ۱۳۹۹)

همراه با تغییر از عصر صنعتی به‌سوی عصر اطلاعات، فرآیند تصمیم‌سازی و اجرای آن‌ها نیز از فرآیندی بالا به پایین به‌سوی شیوه‌های پایین به بالا تغییر یافت. در این دوران، پیچیدگی‌های جهان به قدری زیاد است که امکان مواجهه با آن به صورت بوروکراتیک و سلسله‌مراتبی وجود ندارد، بلکه در حال حاضر جریان آزاد اطلاعات در درون شبکه‌هایی از بازیگران، که هر کدام از آن‌ها قدرت و توان لازم برای اقدام به صورت مستقل را در پاسخ به رویدادها و وقایع دارند، معنا می‌یابد؛ در این فرآیند، کل سیستم می‌تواند سریع‌تر و هوشمندتر پاسخ گوید و واکنش نشان دهد. بنابراین، به جای هدایت کنشگران و بازیگران فرآیندهای توسعه در نظامی استاندارد، به وسیله قوانین صلب و از پیش تعیین شده، آن‌ها از معانی مشترک و ابتکاری استفاده نموده و آن‌ها را توسعه می‌دهند تا بتوانند با استفاده از آن‌ها چه به صورت منفرد و چه به صورت همکارانه عمل نمایند.

همکاری در قالب فرم‌های نوین حکمروایی منجر به موقعیت برد - برد برای همه شریکان و کنشگران می‌شود. با در نظر گرفتن حکمروایی به‌عنوان فرآیند همکارانه توسعه و اجرای سیاست‌های عمومی، نه تنها شامل قدرت نهادی و مشارکت عمومی، بلکه شامل اختصاص منابع و ارزیابی برنامه‌ها و اقدامات ویژه نیز می‌باشد. در شکل ۱ می‌توان مدل حکمروایی مشارکتی را مشاهده نمود که در آن همکاری میان کنشگران متعدد، همراه با ایجاد انگیزه‌های مشترک در کنار ایجاد ظرفیت‌های همکاری مشترک، منجر به بروز کنش‌های جمعی همکارانه می‌شود.

شکل ۱- چارچوب حکمروایی مشارکتی

منبع: (Kooiman, 1378)

جدول ۲- ویژگی ها و ابعاد تحلیلی حکمروایی شهری

ابعاد	مؤلفه ها	ویژگی های توصیفی	شاخص ها
کنشگران	تعداد	نامحدود، بسیار بالا	تعداد بالای مشارکت کنندگان
	نوع	فردی، متخصصان	کنشگران عمومی و خصوصی
عملکرد	دسترسی کانالیزه شده	بله	مشاوره امکان همکاری در زمینه صورت بندی سیاست ها و اجرایی نمودن آنها
	مشاوره	بله	
	مذاکره	بله	
	هماهنگی	ممکن	
	همکاری در زمینه سیاست گذاری	بله	
	همکاری در زمینه اجرای سیاست ها و نمایندگی نهاد عمومی	خیر	
	گسترده گی امور سیاستی	محدود	
ساختار	مرزها	کاملاً باز	مرزهای کاملاً باز عضویت داوطلبانه
	گونه عضویت	داوطلبانه	
	ارتباطات منظم	کاملاً پایین	
	کثرت	مختلط	
	تسهیم	متوسط	
	نوع تقارن	پخش	
	الگوهای ارتباطی	مشاوره ای افقی، تحرک درونی	
	مرکزیت	کاملاً پایین	
	پایداری	کاملاً پایین	
	ماهیت ارتباطات	همکارانه	
	به دنبال توافق بودن	توافق بر روی هنجارهای تکنوکراتیک	قراردادهای میان کنشی
	توافق بر روی منافع عمومی	بله، امکان پذیر است.	
		مشاوره افقی و تحرک درونی	

توافق بر سر هنجارهای تکنوکراتیک/ ارتباطات همکارانه ارتباطات بسیار غیررسمی بازبودن و شفافیت	کاملاً غیررسمی	ارتباطات رسمی یا غیررسمی
	خیر	پنهان کاری
	بله، تلاش برای حل مشکلات فنی	تلاش برای سیاست زدایی
	خیر	نزاع‌های ایدئولوژیک
آزادی عمل و خودمختاری اندک دولت در مقابل جامعه (خودسازماندهی) / تسلط پراکنده دولت گروه‌های ذینفع نفوذ غیرمتمرکز در دولت دارند. تعادل و همزیستی میان کنشگران	اندک	خودمختاری دولت در مقابل جامعه
	توزیع شده	غلبه دولت
	توزیع شده	غلبه منافع جامعه
	بله	تعادل و همزیستی
	بله	قابلیت در دسترس بودن
توزیع قدرت		

همانگونه که در نمودار شماره 3-12 قابل مشاهده است، در راستای تغییر از حکومت به‌سوی فرآیندهای حکمروایی لازم است تحت تأثیر بسترهای نهادی رسمی و غیررسمی همراه با ظرفیت نهادی متناسب شامل ویژگی‌های یادگیری، کسب تجربه، و انطباق نوآورانه و خلاقانه در مقابل ظرفیت‌ها و محدودیت‌های ناشی از تغییر، دارای ویژگی اصلی برقراری ارتباط و تعامل دائمی میان کنشگران مختلف در راستای حل مسائل پیچیده کلانشهری از طریق اقدام و کنش با یکدیگر و در تعامل با سایرین در فرآیندهای تصمیم‌سازی محلی باشد.

مواد و روش تحقیق

تحقیق حاضر با تمرکز بر حکمروایی مشارکتی در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شهری کلانشهرهای تهران و اهواز، از نظر روش و ماهیت توصیفی-تحلیلی است و از حیث هدف، در دسته تحقیقات کاربردی-توسعه‌ای قرار می‌گیرد. این پژوهش از دو روش اصلی کتابخانه‌ای و پیمایشی بهره می‌برد تا مسئله اصلی را بررسی کند. در مرحله نخست، با استفاده از داده‌های ثانویه از منابع مختلف مانند مراکز سازمانی، اینترنت، کتاب‌ها، نشریات و گزارش‌های رسمی، وضعیت موجود موضوع تحقیق توصیف می‌شود. این شامل نحوه اجرای طرح‌های توسعه شهری و سطح مشارکت در آن‌ها است. روش پیمایشی در این مرحله با هدف توصیفی اعمال می‌گردد تا تصویر جامعی از شرایط حاکم ارائه دهد. در مرحله بعدی، برای شناسایی عوامل اثرگذار ناشناخته یا کمتر مورد توجه، از روش پیمایشی با اهداف اکتشافی و تحلیلی استفاده می‌شود. داده‌ها از طریق مصاحبه، پرسشنامه، مشاهده و ابزارهای مشابه جمع‌آوری می‌گردند. تحلیل این اطلاعات به پاسخ‌دهی به سؤالات تحقیق کمک می‌کند. روش کتابخانه‌ای شامل بررسی منابع مکتوب مانند قراردادها، کتب، اسناد اجرایی مرتبط با حکمروایی مشارکتی، آمار رسمی، گزارش‌های دانشگاهی و تحقیقاتی، طرح‌های توسعه ملی، استانی و شهری، و سایت‌های اینترنتی است. این روش برای گردآوری اطلاعات پایه‌ای و تعیین شاخص‌ها و معیارهای اولیه توسعه شهری در تهران و اهواز به کار رفته است. پس از مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه با مدیران حوزه‌های عمرانی، معماری، شهرسازی و شهرداران انجام شد تا معیارها و شاخص‌ها تکمیل شوند. این مراحل مقدمه‌ای برای تهیه پرسشنامه اولیه فراهم کرد. سپس، با استفاده از تکنیک‌های مناسب، معیارهای تأثیرگذار در پیاده‌سازی حکمروایی مشارکتی اولویت‌بندی گردیدند. ویژگی‌های برجسته تحقیق عبارتند از: پایه‌گذاری بر حل مسئله، نگرش سیستمی با سلسله‌مراتب معیارها، تأکید بر تداوم گذشته، حال و آینده، و توجه به مؤلفه‌های عملکردی، نهادی، سازمانی، سیاسی و مدیریتی. این تحقیق کاربردی است زیرا نتایج آن به حل مشکلات کمک می‌کند و توصیفی است زیرا مسئولان را در تصمیم‌گیری یاری می‌رساند. طرح پیمایشی برای تحقق اهداف و پاسخ به سؤالات پژوهشی انتخاب شده است. گردآوری اطلاعات در دو حوزه اسنادی و میدانی انجام می‌گیرد. حوزه اسنادی بر داده‌های متنی و آماری تکیه دارد و شامل مراجعه به کتابخانه‌ها، سازمان‌های اداری، مقالات، گزارش‌های اقتصادی، کتب، پایان‌نامه‌ها، منابع اینترنتی و مراکز مانند مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهر تهران و اهواز، کتابخانه‌های دانشگاهی، شهرداری‌ها و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی است. حوزه میدانی شامل بازدید از پروژه‌های اجرا شده تحت حکمروایی مشارکتی، تهیه تصاویر و مصاحبه با مدیران پروژه‌هاست. برای آمار و اطلاعات، از مراجعه به معاونت‌ها و واحدهای مرتبط و تکنیک پرسشنامه (رایج‌ترین روش پیمایشی) استفاده شد. پرسشنامه مقدماتی با معیارهای گسترده تهیه و به صورت تصادفی میان مدیران و کارشناسان توزیع گردید. پس از تحلیل مشکلات، معیارهای نهایی برای تحلیل شبکه‌ای استخراج شد. جامعه آماری شامل نخبگان و کارشناسان مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در تهران (۵۰۰ نفر) و اهواز (۲۰۰ نفر) است. با فرمول کوکران، نمونه‌ها به ترتیب ۲۱۷ و ۱۳۱ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. برای روایی ابزار، از روش‌های محتوایی و صوری استفاده شد. پرسشنامه اولیه پس از نظرسنجی از اساتید و متخصصان (مدیریت شهری، برنامه‌ریزی شهری و مشارکت عمومی-خصوصی) تنظیم گردید. سؤالات بر اساس طیف لیکرت پنج‌مقیاسی (از خیلی کم تا خیلی زیاد) برای نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها در مشارکت طرح‌های توسعه شهری تهران طراحی

شد. پایایی با آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS محاسبه گردید و ضریب کل ۰,۷۹ به دست آمد که پایایی مناسب را تأیید می کند. معیارها و زیرمعیارها بر پایه تحلیل سیستمی و آینده نگری تعریف شدند. اصل سلسله مراتبی در تعیین حدود سیستم نقش کلیدی دارد و روند شناسایی معیارها به صورت گذرا شامل بررسی منابع و مصاحبه هاست تا راهبردهای اثربخش استخراج شوند.

بحث و ارائه یافته ها

یافته ها نشان می دهد بیشترین میانگین مربوط به متغیرهای حضور ذی نفعان و ذی نفوذان، پاسخگویی نهادی و سازمان ها و تشکلهای غیر دولتی به ترتیب با ۳,۹۸، ۳,۹۰ و ۳,۸۲ و کمترین مقدار میانگین مربوط سازکارهای مداخله شهروندان برابر با ۱,۱۵ است. باتوجه به میانگین حالت متعادل جامعه توزیع ۳ می باشد که ۲۲ مؤلفه حکمروایی مشارکتی از حد وسط کمتر می باشند و وضعیت مناسبی قرار ندارد. همچنین میانگین کل بدست آمده از ۲,۹۱ می باشد که از عدد ۳ نیز کمتر است.

جدول ۳- آمار توصیفی متغیرها

کلانشهر	متغیر	میانگین	انحراف معیار
اهواز	اصلاح ساختاری	۳/۰۷	۰/۹۴
تهران		۲/۳	۰/۰۴
اهواز	میزان انعطاف پذیری نهادی	۱/۷۱	۱/۲۸
تهران		۳/۱	۰/۳
اهواز	سیستم های حکمروایی کلانشهری	۱/۵۹	۱/۱۹
تهران		۴/۰۳	۰/۰۶
اهواز	فرهنگ و مدیریت سازمانی	۳/۰۲	۱/۰۵
تهران		۲/۵	۰/۲
اهواز	میزان انسجام و توان جمعی	۲/۲۱	۱/۱۵
تهران		۲/۵	۰/۲
اهواز	میزان اعتماد درون نهادی	۳/۴۱	۱
تهران		۱	۰/۱
اهواز	ضعف ساختار نهادی	۱/۷۱	۰/۹۹
تهران		۱/۴	۰/۴
اهواز	آگاهی شهروندان از مفاد برنامه ها	۳/۲۵	۰/۷۳
تهران		۰/۲	۰/۸
اهواز	آگاهی شهروندان از زمان اجرای برنامه	۱/۱۶	۰/۶۷
تهران		۲/۹	۴/۴
اهواز	انعطاف پذیری برنامه ریزی ها	۳/۴۱	۱/۱۸
تهران		۲/۵	۰/۱۹
اهواز	شفاف بودن قوانین	۱/۳۲	۰/۸۸
تهران		۲/۴	۰/۳۱
اهواز	اصلاح ساختاری	۳	۰/۹۹
تهران		۳/۱	۰/۶
اهواز	پاسخگو بودن مدیران	۳/۰۸	۰/۸۴
تهران		۳/۴	۰/۱
اهواز	عمل کردن مدیران به وعده ها	۳/۴۷	۱/۴۵
تهران		۲/۷	۰/۲
اهواز	پاسخگویی نهادی	۳/۹	۰/۹۶
تهران		۲/۵	۰/۲
اهواز	حضور ذی نفعان و ذی نفوذان	۳/۹۸	۰/۷۹
تهران		۱/۲	۰/۸
اهواز	مداخله شهروندان	۱/۱۵	۰/۶۷
تهران		۱/۵	۰/۵

اهواز	تشکل‌های غیر دولتی در تصمیم‌گیری	۳/۸۲	۰/۵۴
تهران		۲/۶	۰/۲
اهواز	حضور نهادهای محلی	۳/۲۵	۰/۸۷
تهران		۲/۸	۰/۱
اهواز	واگرایی مدیریتی	۳/۴۸	۰/۴۵
تهران		۲/۵	۰/۱۲
اهواز	انسجام قانونی	۱/۳۳	۰/۶۱
تهران		۲/۲	۰/۱۸
اهواز	تناسب قوانین	۲/۳	۰/۴۹
تهران		۳/۱	۰/۲
اهواز	اختیار نهادهای	۳/۲۰	۰/۹۴
تهران		۴/۲	۰/۴

در این پژوهش در قالب ۲۳ متغیر است. به منظور درک ارتباط متغیرهای حکمروایی مشارکتی و همچنین اختلاف میانگین اقدام به سنجش میزان ارتباط و سطح معناداری متغیرهای مستقل و وابسته، به صورت جداگانه و سپس به سنجش وابستگی هر دو متغیر نسبت به هم گردید. بدین منظور باتوجه به فاصله‌ای و نسبی بودن متغیرها از برای سنجش اختلاف استاندارد از روش آزمون تی یک متغیره (T) استفاده می‌گردد. در آزمون تی باتوجه به اینکه برای سنجش حکمروایی مشارکتی و تأثیر متغیرها، از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده شده که امتیاز ۱ نشان دهنده کمترین میزان اثر گذاری و امتیاز ۵ نشان دهنده بیشترین میزان است.

فرضیه اول تحقیق باهدف تشریح و تبیین وضع موجود حکمروایی مشارکتی در ارتباط با مناطق کلانشهری طراحی شده است که پاسخ به این سؤال است که امکان سنجی حکمروایی مشارکتی در ارتباط با مناطق کلانشهری اهواز و تهران از چه متغیرهایی نشئت می‌گیرد؟. این فرضیه به شرح زیر است:

حکمروایی مشارکتی در ارتباط با مناطق کلانشهری اهواز و تهران نشئت می‌گیرد.

برای آزمون فرضیه مزبور نیاز به این بود که در درجه اول الگوی حکمروایی مشارکتی شناخته شده و ارتباط آن با میزان اثرگذاری در مناطق کلانشهری تبیین شود. روند پژوهش در چارچوب نظری آن به این مفهوم دست یافته است که الگوی حکمروایی در حال حاضر متناسب با نیازها و اهداف برنامه و طرح‌های توسعه شهری نمی‌باشد. با این حال تبیین الگوهای حکمروایی نیازمند شناخت تجربی ماهیت هستند. از این رو یافته‌های حاصل از استخراج نتایج پرسش نامه‌های تکمیل شده از خبرگان و کارشناسان باتوجه به ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های تعریف شده برای حکمروایی به تفکیک به شرح زیر است:

تبیین ارتباط متغیرهای حکمروایی مشارکتی در مناطق کلانشهری

به منظور درک ارتباط متغیرهای حکمروایی مشارکتی و همچنین اختلاف میانگین متغیرها اقدام به سنجش میزان ارتباط و سطح معناداری متغیرهای مستقل و وابسته، بصورت جداگانه و سپس به سنجش وابستگی هر دو متغیر نسبت به هم شد. بدین منظور باتوجه به فاصله‌ای و نسبی بودن متغیرها از برای سنجش اختلاف استاندارد از روش آزمون تی یک متغیره (T) و رابطه بین متغیرها از آزمون پیرسون (Pearson) استفاده شد.

نتایج حاصل از آزمون T نشان می‌دهد که اختلاف میانگین شاخص‌ها در حد پایین و بالا منفی بوده که نشان می‌دهد مقدار میانگین بدست آمده از مقدار آزمون کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین تفاوت میانگین شاخص‌ها معنی دار می‌باشد. بطوریکه سطح معناداری (Pvalue) بدست آمده در تمام شاخص‌های برابر با ۰/۰۰۰ می‌باشد. این سطح معناداری نشان از تفاوت میانگین بدست آمده در شهرهای مورد مطالعه از میانگین حداقل (یعنی ۳) می‌باشد. بنابراین اختلاف میانگین متغیرها با میانگین استاندارد باتوجه به سطح معناداری بدست آمده معنی دار می‌باشد. مقایسه تطبیقی شهرهای مورد مطالعه سطح معناداری بدست آمده برای شهر تهران نشان از این دارد که اختلاف میانگین شهر تهران نسبت به شهر اهواز کمتر و گرایش این شهر به سمت میانگین استاندارد بیشتر از شهر اهواز می‌باشد.

جدول Error! No text of specified style in document. نتایج آزمون T برای متغیرهای حکمروایی مشارکتی

Test Value = 3							مؤلفه‌ها
اختلاف میانگین در سطح اطمینان ۹۵ درصد		آزمون تی		مقدار تی			
		اختلاف میانگین	سطح معناداری				
بالا تر	پایین تر						
-۰/۲۳۲۹	-۰/۵۴۳۳	-۰/۳۸۸۱۰	* / ۰۰۰	-۵/۰۸۱	کل	نهادی	
-۰/۲۳۱۸	-۰/۷۳۳۱	-۰/۴۸۲۴۶	۰/۰۰۱	-۴/۰۴۳	اهواز		
-۰/۰۹۶۴	-۰/۴۵۵۷	-۰/۲۷۶۰۴	۰/۰۰۵	-۳/۲۷۶	تهران		
-۰/۳۶۴۲	-۰/۷۸۶۲	-۰/۵۷۵۲۴	۰/۰۰۰	-۵/۵۴۱	کل	شفافیت	
-۰/۴۴۶۱	-۱/۰۹۰۷	-۰/۷۶۸۴۲	۰/۰۰۰	-۵/۰۰۹	اهواز		
-۰/۰۹۸۶	-۰/۵۹۳۰	-۰/۳۴۵۸۳	۰/۰۰۹	-۲/۹۸۲	تهران		
-۰/۴۰۷۶	-۰/۶۸۸۷	-۰/۵۴۸۱۲	۰/۰۰۰	-۷/۹۲۴	کل	پاسخگویی	
-۰/۴۳۴۵	-۰/۸۲۰۴	-۰/۶۲۷۴۲	۰۰۰	-۶/۸۳۲	اهواز		
-۰/۲۳۴۳	-۰/۶۷۳۶	-۰/۴۵۳۹۵	۰/۰۰۱	-۴/۴۰۶	تهران		
-۰/۲۵۴۴	-۰/۴۸۸۵	-۰/۳۷۱۴۳	۰/۰۰۰	-۶/۴۴۸	کل	مشارکت	
-۰/۳۴۷۰	-۰/۵۴۷۷	-۰/۴۴۷۳۷	۰/۰۰۰	-۹/۳۶۳	اهواز		
-۰/۰۴۵۸	-۰/۵۱۶۷	-۰/۲۸۱۲۵	۰/۰۲۲	-۲/۵۴۶	تهران		
-۰/۵۹۰۳	-۰/۸۸۵۹	-۰/۷۳۸۱۰	۰/۰۰۰	-۱۰/۱۴۹	کل	قانونی	
-۰/۷۴۲۱	-۰/۹۷۷۲	-۰/۸۵۹۶۵	۰/۰۰۰	-۱۵/۳۶۸	اهواز		
-۰/۲۹۸۴	-۰/۸۸۹۱	-۰/۵۹۳۷۵	۰/۰۰۱	-۴/۲۸۴	تهران		

نتایج حاصل از آزمون تی برای متغیرهای حکمروایی برای پرسش نامه نشان می‌دهد که در مؤلفه پاسخگویی این بخش برای مداخله در مناطق کلانشهری و شفافیت مقدار اختلاف میانگین مثبت و بالاتر از حد استاندارد تعریف شده (عدد ۳) می‌باشد. در مؤلفه نهادی مقدار اختلاف میانگین منفی بوده ولی اختلاف زیادی باحد متوسط لازم برای نهادی ندارد. سطح معناداری بدست آمده نیز برای تمام متغیرها Pvalue: ۰/۰۰۰ می‌باشد که نشان از وجود رابطه معنادار بین اختلاف میانگین و با مقدار تعریف شده (استاندارد) است. در مقایسه تطبیقی نیز این نتیجه حاصل می‌شود که شهر تهران از نظر اختلاف میانگین در متغیرهای مورد نظر وضعیت مناسبتری دارد. بطوریکه براساس آزمون حاصله مقدار اختلاف میانگین برای شهر اهواز در مؤلفه نهادی ۰/۱۶-، شفافیت ۰/۳۴، و پاسخگویی ۱/۱۴ می‌باشد. درحالی که این مقادیر برای شهر تهران در متغیر نهادی ۰/۳۷-، شفافیت ۰/۴۴، و پاسخگویی ۱/۸۰ بدست آمده است. این اختلاف میانگین فاصله نسبی دو شهر از همدیگر را بازگو می‌کند که به تناسب همین فاصله تعداد پروژه‌های اجرا شده نیز متفاوت می‌باشد.

باتوجه به آزمون T می‌توان نتایج زیر را استخراج نمود:

مقدار T بدست آمده برای در تمام متغیرها با ضریب اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۹/۱۰- است که اختلاف میانگین ۰/۵۹- از حد نرمال تعریف شده (عدد ۳) نشان می‌دهد.

سطح معناداری بدست آمده نیز این امر نشان می‌دهد که میانگین بدست آمده در حکمروایی مشارکتی از میانگین مطلوب پایین‌تر بوده و مدیریت شهری در وضعیت مطلوبی نمی‌باشد.

مؤلفه‌های شفافیت وضعیت نامطلوبی داشته و سهم کمتری را در مدیریت فعلی شهری داشته است. این در حالی است که مطابق چارچوب نظری تشریح شده حضور نهادهای در فرایند حکمروایی شهری به‌عنوان اهرم توسعه در ساماندهی معرفی می‌گردد چراکه ظرفیت نهادی، تشریک مساعی نهادی از ابزارهای حکمروایی می‌باشد.

جدول ۵- نتایج آزمون T متغیرهای حکمروایی مشارکتی

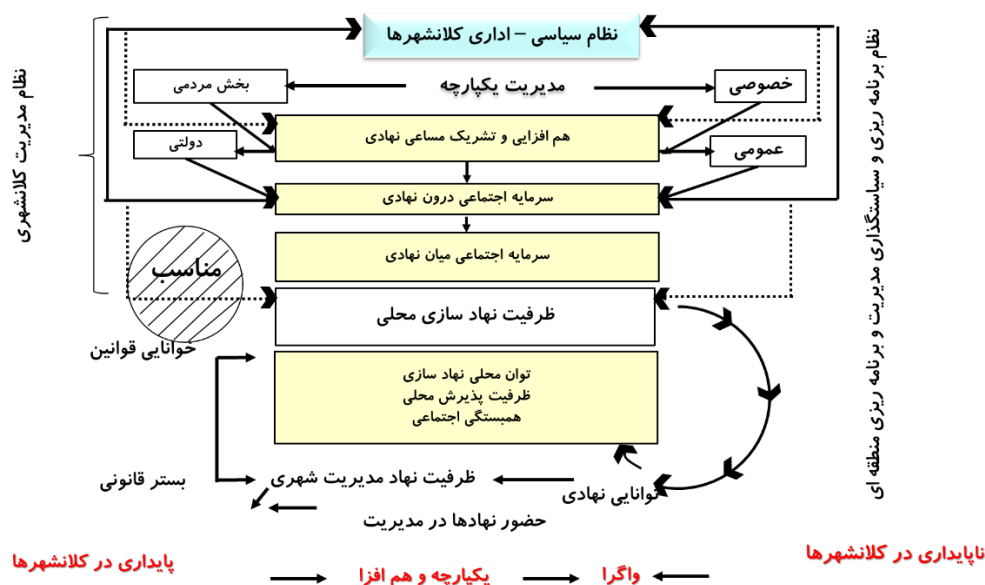
مقدار تی	سطح معناداری	اختلاف میانگن	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
			پایین‌تر	بالا‌تر
۱۷/۲	۰/۰۰۱	۰/۱۳۴	۰/۰۳۷	۰/۱۷۵

لذا باتوجه به تبیین صورت گرفته در آزمون T می‌توان گفت که چالش اساسی مدیریت یکپارچه شهری و حکمروایی به طور اخص در مناطق کلانشهری اهواز و تهران بیشتر متوجه بخش دولتی و عمومی مدیریت شهری است که با ضعف شفافیت، پاسخگویی، ظرفیت نهادی و قانونی و منجر به ناکارآمدی الگوهای ساماندهی شده است.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

پژوهش حاضر بر این مبنا استوار است که رویکرد فعلی حکمروایی شهری در مواجهه با مناطق کلانشهری کارایی و اثر بخشی مطلوب را نداشته است. چرا که مشاهده می‌شود هر روز شکاف مدیریتی در جامعه شهری ایران افزون‌تر شده و در حال گسترش می‌باشد. مطالعه الگوهای مدیریت شهری و الگوهای مواجهه با ناطق کلانشهری نشان می‌دهد که رویکرد برنامه‌ریزی صرفاً کالبد محور به دلیل عدم حضور مردم، عدم تطابق با نیازهای آنان کارآمدی لازم را نداشته است.

ضعف هم‌افزایی و تشریک مساعی مدیریت فعلی، ضعف حضور مردم و نهادهای محلی، ضعف حضور فعالان اقتصادی ضعف پاسخگویی و شفافیت در مدیریت شهری، تمرکز گرایی و انحصار منابع قدرت و بسیاری از عوامل دیگر از جمله چالش‌های هابی هستند که مدیریت شهری موجود را دچار تفرق و واگرایی‌های اساسی کرده است. لذا چاره کار در وضع موجود مدیریت شهری ایران به طور عام و مدیریت مناطق کلانشهری به طور خاص گرایش به سمت الگوهای حکمروایی در قالب رویکرد مدیریت یکپارچه شهری است تا بتواند حضور ذینفعان و ذینفوذان مختلف شهری و همگرا سازی آنان در چارچوب قانونی مناسب، اثر بخشی و کارآمدی طرح‌ها و برنامه‌ها را بیشتر نموده و مدیریت پایدار در شهرها را دوام بخشد. در پاسخ به سوال تحقیق با این شناخت که ضعف منطقه گرایی و اجتماع گرایی در مدیریت شهری از یک طرف و تعامل نهادهای دولتی و عمومی (به عنوان مدیریت غالب شهری) با اجتماعات مردمی از طرف دیگر از نقاط اصلی ضعف مدیریت ساماندهی است. تدوین شد. در واقع این سؤال بر این نکته تأکید دارد که گام اولیه و پیش شرط اساسی پیاده سازی الگوی حکمروایی مشارکتی الزامات تفرقی و حکمروایی است. نتایج مدل‌های تصمیم‌گیری چند معیاره نشان می‌دهد که مؤلفه‌های رفع تفرق‌ها، X2 (حکمروایی خوب شهری و منطقه‌ای)، X4 (اثر بخشی و کارآمدی) دارای رتبه‌های یک تا سه در تدوین الزامات مدیریت یکپارچه پایتخت دارند.

شکل ۲- رویکردهای حکمروایی مشارکتی در تهران و اهواز

در ادامه پاسخ به سؤال تحقیق درباره رویکردهای حکمروایی مشارکتی می‌توان به این موارد اشاره کرد:

تکنیک SOAR^۱ ترکیبی از استراتژی SWOT و دیدگاه مثبت شناسی است که در یک برنامه‌ریزی راهبردی، به جای تمرکز بر مشکلات و ضعف‌ها و تهدیدها به شناسایی و ایجاد قوت‌های کنونی و فرصت‌های سود بخش می‌پردازد. در فرآیند سنتی برنامه‌ریزی راهبردی به‌عنوان نمونه‌ای از آن که مشتمل بر قوت‌ها و فرصت‌ها و ضعف‌ها و تهدیدهاست چنانچه بخواهیم به لحاظ نظم فکری آن را به دو بخش ۵۰/۵۰ تقسیم کنیم، باید ۵۰ درصد از زمان خود را به نقاط مثبت و ۵۰ درصد بقیه را به نقاط منفی اختصاص دهیم. انسان ذاتاً به تقویت و تمرکز بر نقاط منفی گرایش دارد. در نگرش مثبت شناسی، نقاط مثبت و فرصت‌ها را تا آنجا رشد می‌دهیم که بتوانیم از طریق آن ضعف‌ها و تهدیدها را پوشش دهیم. برخلاف مدل‌های گذشته، از یک روند برنامه‌ریزی پایین به بالا پیروی می‌کند.

استراتژی SOAR شامل چهار بخش کلیدی است که شامل شناسایی قوت‌ها، فرصت‌ها، آرمان‌ها و نتایج می‌شود.

جدول ۶- استراتژی SOAR

قوت	فرصت	آرمان	نتایج
S1 میزان مشارکت در نهادسازی مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری	O1 امکان هماهنگی و همکاری سازنده با دستگاه‌های مختلف	A1 مدیریت یکپارچه حریم پایتخت به‌عنوان واحد نمونه مدیریت شهری	R1 ایجاد سازمان‌های قانون مدار و جلوگیری از دخالت گروه‌های غیررسمی در حکمروایی مشارکتی
S2 تعیین حیطه نظارت و اجرا بین شهرداری و شوراهای شهری در مناطق کلانشهری	O2 تخصیص بهینه منابع مدیریتی و سرمایه اجتماعی	A2 رسیدن به چشم انداز کلانشهر تهران و اهواز در تحقق مدیریت یکپارچه	R2 افزایش توان سو تخصص عوامل کارگزار در جهت ایجاد ارتباط قوی با شهروندان و پاسخگویی مناسب به آنان
S3 الزام مدیران شهری در تن دادن به قواعد و معیارهای مشارکت مردم در مناطق کلانشهری	O3 ایجاد بستر مناسب جهت چابک سازی در راستای حکمروایی مشارکتی	A3 توسعه نهادی و هم افزا در بخش‌های مدیریتی یکپارچه	R3 کارایی مدیران در اجرای الزامات حکمروایی مشارکتی
S4 برداشتن گام‌های اولیه از سوی برخی سازمان‌ها و نهادهای جهت هماهنگی با یکدیگر	O4 افزایش آگاهی مردمی و ارتقا به مشارکت	A4 برطرف شدن سوء مدیریت شهری	R4 مطرح شدن منطقه کلانشهری تهران و اهواز به‌عنوان نمونه حکمروایی مشارکتی
S5 برخورداری مدیریت شهری از منابع، توان و تجربه کافی	O5 تقویت شورایی‌های محلات برای تحقق حکمروایی مشارکتی	A5 منطقه کلانشهری تهران و اهواز دارای مدیریت یکپارچه و به دور از تفرق‌ها و واگرایی‌ها	R5 شکوفایی توانایی‌های بخش خصوصی دولتی عمومی در مدیریت یکپارچه
S6 وجود برنامه‌های کوتاه و بلند مدت مدیریتی	O6 ایجاد فرصت ارتباط مدیریت شهری با مردم و تعیین سازو کارها	A6 استقلال شهرداری تهران و اهواز در تحقق حکمروایی مشارکتی	R6 پویایی قوانین مدیریت یکپارچه در بستر زمان

در نتیجه باتوجه به مطالعات انجام شده اقدام به تدوین راهبردهای حکمروایی مشارکتی شد. راهبردهای اتخاذی عبارتند از:

راهبرد اول: تسهیلگری میان نهادی و ایجاد هم‌افزایی نهادی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد دوم: بسترسازی حضور نهادی و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی چندجانبه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد سوم: توسعه نظام آموزش و اطلاع رسانی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد چهارم: توسعه شفاف سازی و پاسخگویی مدیریت شهری در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد پنجم: توسعه نهادهای محلی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد ششم: توسعه قوانین محلی و خوانا نمودن آن (تفسیر محلی قوانین) در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد ترکیبی: تمرکز زدایی مدیریت شهری به سطوح حکمروایی همکارانه و توسعه هم‌افزایی نهادی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

پیشنهادهای سیاست‌های راهبردی جهت دستیابی به راهبردهای تدوین شده

^۱ Strengths, Opportunities, Aspirations, Results

برای دستیابی به راهبردهای اتخاذ شده نیاز به آن است که سیاست‌های مربوط به آن نیز بیان شود. بدین منظور برای راهبردهای مورد نظر اقدام به تدوین سیاست‌های اجرایی شد. سیاست‌های ارائه شده با توجه به مدل مفهومی و میدانی پژوهش مطرح شده است. بطوریکه مباحث مطرح شده در مدل مفهومی در قالب نظریه‌های و مفاهیمی همچون حکمروایی شهری، سرمایه اجتماعی، هم‌افزایی و تشریک مساعی، مشارکت مردم و اجتماعات محلی در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری، تدوین قوانین مناسب اجرایی، تمرکز زدایی برنامه‌ریزی و مدیریت از یک طرف و مطالعه میدانی از طرف دیگر و پی بردن به شکاف و چالش‌های موجود مدیریت شهری که همان چالش‌های مطرح شده در مدل مفهومی پژوهش هست منجر به آن شده سیاست‌های مزبور برای پرکردن شکاف‌های مدیریت شهری در مواجهه با حریم پایتخت در قالب رویکرد مدیریت یکپارچه ارائه شود.

راهبرد اول: تسهیلگری نهادی و ایجاد هم‌افزایی میان نهادی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

ایجاد واحد تسهیلگری در مدیریت شهری با محوریت شهرداری و شورای شهر باهدف ایجاد تعامل میان نهادی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

تدوین چارچوب قانونی منظم و مشخص تسهیلگری در مدیریت شهری باهدف رسمیت بخشی به نهادها و سازمان‌های ذی مدخل

حضور واحد تسهیلگری در جامعه محلی برای ایجاد و توسعه نهادهای محلی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد دوم: بستر سازی حضور نهادی و تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری چند جانبه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

رسمیت بخشی به نهادهای محلی در ساختار مدیریت مناطق کلانشهری اهواز و تهران

واگذاری اختیارات اجرایی و مدیریتی گام به گام به نهادهای محلی برای تقویت حضور آنان در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

دعوت از نهادهای مردمی و NGO ها برای حضور در جلسات مدیریت شهری مناطق کلانشهری اهواز و تهران

جذب مشارکت اولیه مردم و بخش خصوصی با ابزارهای تسهیلگری برای تحقق مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

حضور نهادهای محلی در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مداخله مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

تعیین نقش و وظایف هر کدام از بخش‌ها در فرایند مداخله مناطق کلانشهری اهواز و تهران

هم‌افزایی درون و میان نهادی بین بخش‌های مختلف در راستای جلوگیری از انحصار منابع قدرت در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری

مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

تصمیم‌گیری جمعی (بخش خصوصی، مردمی، عمومی و دولتی) از ماهیت، ابعاد و چگونگی مدیریت در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد سوم: توسعه نظام آموزش و اطلاع رسانی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

برگزاری کارگاه‌ها، دوره‌های مختلف آموزشی برای شناساندن الگوهای مداخله در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

برگزاری دوره‌های آموزشی برای تقویت مدیریت محلی در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد چهارم: شفاف سازی و پاسخگویی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

پاسخگویی مستمر به صورت دوره‌ای به خواسته‌ها، سؤال‌ها و مشکلات مردم در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

ارائه اطلاعات شفاف و واضح از وظایف سازمان‌ها و نهادها، اقدامات صورت گرفته به عموم مردم در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

کالبد شکافی واضح و شفاف مشکلات و مسائل سازمان‌های و نهادهای ذی مدخل در اجرای طرح‌های مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد پنجم: توسعه نهادهای محلی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

تحت اختیار نهاد اصلی محل (شورای توانمندسازی) برای مدیریت در مناطق کلانشهری اهواز و تهران

رسمیت بخشی به نهادهای محلی در مدیریت یکپارچه شهری مناطق کلانشهری اهواز و تهران

راهبرد ششم: توسعه قوانین ساماندهی و خوانا نمودن آن
سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:
تهیه قوانین جدید مناسب با شرایط محلی بطوریکه بتواند شرایط ساماندهی را تسهیل نماید. (با حضور نهادهای محلی)
شفاف نمودن و تفسیر واضح قوانین در مناطق کلانشهری اهواز و تهران
ادغام قوانین و کاهش همپوشانی آنان در مناطق کلانشهری اهواز و تهران
تدوین قوانین رسمیت بخش به جامعه و نهادهای محلی در مدیریت شهری و واگذاری اختیارات لازم برای آنان
تدوین قوانین لازم برای ایجاد هم‌افزایی و تشریک مساعی نهادهای مختلف شهری در مناطق کلانشهری اهواز و تهران (ر.ک. جدول ۵-۲)

جدول ۷-وزندهی راهبردهای حاصله از مدل soar

عوامل کلیدی	میانگین	ضریب	رتبه	نمره
قوت	S1 میزان مشارکت در نهادهای مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری	۰,۰۸	۴	۰,۳۲
	S2 تعیین حیطه نظارت و اجرا بین شهرداری و شوراهای شهری در مناطق کلانشهری	۰,۱۲	۲	۰,۲۴
	S3 الزام مدیران شهری در تن دادن به قواعد و معیارهای مشارکت مردم در مناطق کلانشهری	۰,۱۳	۱	۰,۱۳
	S4 برداشتن گام‌های اولیه از سوی برخی سازمان‌ها و نهادهای جهت هماهنگی با یکدیگر	۰,۰۷	۵	۰,۳۵
	S5 برخورداری مدیریت شهری از منابع، توان و تجربه کافی	۰,۰۶	۶	۰,۳۶
	S6 وجود برنامه‌های کوتاه و بلند مدت مدیریتی	۰,۱۱	۳	۰,۳۳
جمع نقاط قوت				
	۲۱,۳	۰,۵۷	-	۱,۷۳
فرصت	O1 امکان هماهنگی و همکاری سازنده با دستگاه‌های مختلف	۰,۰۹	۲	۰,۱۸
	O2 تخصیص بهینه منابع مدیریتی و سرمایه اجتماعی	۰,۰۷	۳	۰,۲۱
	O3 ایجاد بستر مناسب جهت چابک سازی در راستای حکمروایی مشارکتی	۰,۱۲	۱	۰,۱۲
	O4 افزایش آگاهی مردمی و ارتقا به مشارکت	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
	O5 تقویت شورایی‌های محلات برای تحقق حکمروایی مشارکتی	۰,۰۵	۵	۰,۲۵
	O6 ایجاد فرصت ارتباط مدیریت شهری با مردم و تعیین سازو کارها	۰,۰۴	۶	۰,۲۴
جمع فرصت‌ها				
	۹,۸۶	۰,۴۳	-	۱,۲۴
جمع قوت‌ها فرصت‌ها				
	۳۱,۱۶	۱	-	۲,۹۷
آرزوها	A1 مدیریت یکپارچه حریم پایتخت به‌عنوان واحد نمونه مدیریت شهری	۰,۰۳۲	۶	۰,۱۹۲
	A2 رسیدن به چشم انداز کلانشهر تهران و اهواز در تحقق مدیریت یکپارچه	۰,۰۳۵	۵	۰,۱۷۵
	A3 توسعه نهادی و هم افزا در بخش‌های مدیریتی یکپارچه	۰,۵۰۲	۳	۰,۲۰۸
	A4 برطرف شدن سوء مدیریت شهری	۰,۴۳	۴	۰,۱۲۹
	A5 منطقه کلانشهری تهران و اهواز دارای مدیریت یکپارچه و به دور از تفرق‌ها و واگرایی‌ها	۰,۸۲	۲	۰,۱۶۴
	A6 استقلال شهرداری تهران و اهواز در تحقق حکمروایی مشارکتی	۰,۳۱	۱	۰,۳۱
جمع آرزوها				
	۱۴,۲	۰,۵۵	-	۱,۱۷
نتایج	R1 ایجاد سازمان‌های قانون مدار و جلوگیری از دخالت گروه‌های غیررسمی در حکمروایی مشارکتی	۰,۱۱	۳	۰,۳۳
	R2 افزایش توان سو تخصص عوامل کارگزار در جهت ایجاد ارتباط قوی با شهروندان و پاسخگویی مناسب به آنان	۰,۱۳	۲	۰,۲۶
	R3 کارایی مدیران در اجرای الزامات حکمروایی مشارکتی	۰,۱۴۲	۱	۰,۱۴۲
	R4 مطرح شدن منطقه کلانشهری تهران و اهواز به‌عنوان نمونه حکمروایی مشارکتی	۰,۰۲۵	۵	۰,۱۲۵
	R5 شکوفایی توانایی‌های بخش خصوصی دولتی عمومی در مدیریت یکپارچه	۰,۰۳۲	۴	۰,۱۲۸
	R6 پویایی قوانین مدیریت یکپارچه در بستر زمان	۰,۰۱۴	۶	۰,۰۸۴
جمع نتایج				
	۶,۰۳	۰,۴۵	-	۱,۰۷
جمع نتایج و آرزوها				
	۲۰,۵	۱	-	۲,۲۴

جدول ۷ نشان می‌دهد که بر اساس مدل SOA، برای تحقق راهبردهای مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران، باید الزامات مدیران شهرداری در مشارکت شهروندان در جهت چابک سازی بسترهای مدیریتی و نهادی با در نظر گرفتن استقلال شهرداری و تشدید ترتیبات نهادی در تحقق سرمایه اجتماعی درون نهادی و میان نهادی مبادرت ورزید تا سازگاری و انسجام لازم در مدیریت یکپارچه در مناطق کلانشهری اهواز و تهران را داشته باشیم.

پژوهش حاضر با سه مفهوم مدیریت شهری، حکمروایی مشارکتی و کلانشهرها ماهیت معنایی یافته است، که هدف اصلی آن ارائه الگوی بهینه مدیریت شهری در مواجهه با مناطق کلانشهری تهران و اهواز بوده است. الگویی که نقش و قالب آن در چارچوب رویکردهای حکمروایی شهری به مانند الگوی مدیریت یکپارچه ماهیت یافت. مطالعات حاضر نشان داد که توجه اساسی رویکردهایی نوین مدیریت شهری به نقش ذی نفوذان و ذی مدخلان است. رویکردهای نوین مدیریت شهری مفاهیمی مانند: مشارکت، پاسخگویی، شفافیت، عدالت، اجتماعات محلی، توزیع قدرت و اختیارات، پایداری همه جانبه شهری، حضور نهادها در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری شهری، توسعه نهادهای محلی، ظرفیت سازی نهادی، همگرایی نهادها، سرمایه اجتماعی، هم‌افزایی نهادها، نظام قانونی مناسب، حقوق شهروندی و... را کلید واژه اصلی خود قرار داده و باتوجه به مفاهیم مورد اشاره سیستم مدیریت شهری را نظام می‌بخشد. مطالعات حاضر نشان داد که اصول مدیریت شهری منطبق با اصول حکمروایی شهری نبوده و دارای عملکرد سنتی دیوانسالارانه همراه با تمرکز قدرت است. این شیوه مدیریت شهری در مواجهه با حریم همواره با چالش‌های محتوایی و رویه‌ای بسیاری مواجه بوده که کوچک‌ترین اثر آن گسترش ناموزون شهری، عدم چارچوب و سازمان یافتگی شهری است.

نتایج نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مربوط به متغیرهای حضور ذی‌نفعان و ذی‌نفوذان، پاسخگویی نهادی و سازمان‌ها و تشکلهای غیر دولتی به ترتیب با ۳،۹۸، ۳،۹۰ و ۳،۸۲ و کمترین مقدار میانگین مربوط سازکارهای مداخله شهروندان برابر با ۱،۱۵ است. باتوجه به میانگین حالت متعادل جامعه توزیع ۳ می‌باشد که ۲۲ مؤلفه حکمروایی مشارکتی از حد وسط کمتر می‌باشند و وضعیت مناسبی قرار ندارد. همچنین میانگین کل بدست آمده از ۲،۹۱ می‌باشد که از عدد ۳ نیز کمتر است.

نتایج حاصل از آزمون T نشان می‌دهد که اختلاف میانگین شاخص‌ها در حد پایین و بالا منفی بوده که نشان می‌دهد مقدار میانگین بدست آمده از مقدار آزمون کوچک‌تر می‌باشد. بنابراین تفاوت میانگین شاخص‌ها معنی دار می‌باشد. بطوریکه سطح معناداری (Pvalue) بدست آمده در تمام شاخص‌های برابر با ۰/۰۰۰ می‌باشد. این سطح معناداری نشان از تفاوت میانگین بدست آمده در شهرهای مورد مطالعه از میانگین حداقل (یعنی ۳) می‌باشد. بنابراین اختلاف میانگین متغیرها با میانگین استاندارد باتوجه به سطح معناداری بدست آمده معنی دار می‌باشد. مقایسه تطبیقی شهرهای مورد مطالعه سطح معناداری بدست آمده برای شهر تهران نشان از این دارد که اختلاف میانگین شهر تهران نسبت به شهر اهواز کمتر و گرایش این شهر به سمت میانگین استاندارد بیشتر از شهر اهواز می‌باشد.

نتایج حاصل از آزمون T برای متغیرهای حکمروایی برای پرسش نامه نشان می‌دهد که در مؤلفه پاسخگویی این بخش برای مداخله در مناطق کلانشهری و شفافیت مقدار اختلاف میانگین مثبت و بالاتر از حد استاندارد تعریف شده (عدد ۳) می‌باشد. در مؤلفه نهادی مقدار اختلاف میانگین منفی بوده ولی اختلاف زیادی باحد متوسط لازم برای نهادی ندارد. سطح معناداری بدست آمده نیز برای تمام متغیرها $Pvalue: 0/000$ می‌باشد که نشان از وجود رابطه معنادار بین اختلاف میانگین و با مقدار تعریف شده (استاندارد) است. در مقایسه تطبیقی نیز این نتیجه حاصل می‌شود که شهر تهران از نظر اختلاف میانگین در متغیرهای مورد نظر وضعیت مناسبتری دارد. بطوریکه براساس آزمون حاصله مقدار اختلاف میانگین برای شهر اهواز در مؤلفه نهادی ۰/۱۶- شفافیت ۰/۳۴، و پاسخگویی ۱/۱۴ می‌باشد. درحالی که این مقادیر برای شهر تهران در متغیر نهادی ۰/۳۷- شفافیت ۰/۴۴، و پاسخگویی ۱/۸۰ بدست آمده است. این اختلاف میانگین فاصله نسبی دو شهر از همدیگر را بازگو می‌کند که به تناسب همین فاصله تعداد پروژه‌های اجرا شده نیز متفاوت می‌باشد. مقدار T بدست آمده برای در تمام متغیرها با ضریب اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۹/۱۰- است که اختلاف میانگین ۰/۵۹- از حد نرمال تعریف شده (عدد ۳) نشان می‌دهد.

سطح معناداری بدست آمده نیز این امر نشان می‌دهد که میانگین بدست آمده در حکمروایی مشارکتی از میانگین مطلوب پایین‌تر بوده و مدیریت شهری در وضعیت مطلوبی نمی‌باشد.

مؤلفه‌های شفافیت وضعیت نامطلوبی داشته و سهم کمتری را در مدیریت فعلی شهری داشته است. این در حالی است که مطابق چارچوب نظری تشریح شده حضور نهادهای در فرایند حکمروایی شهری به‌عنوان اهرم توسعه در ساماندهی معرفی می‌گردد چراکه ظرفیت نهادی، تشریک مساعی نهادی از ابزارهای حکمروایی می‌باشد.

لذا باتوجه به تبیین صورت گرفته در آزمون T می‌توان گفت که چالش اساسی مدیریت یکپارچه شهری و حکمروایی به طور اخص در مناطق کلانشهری اهواز و تهران بیشتر متوجه بخش دولتی و عمومی مدیریت شهری است که با ضعف شفافیت، پاسخگویی، ظرفیت نهادی و قانونی و منجر به ناکارآمدی الگوهای ساماندهی شده است.

همه الگوهای مدیریتی که در فضای شهری به کار گرفته می‌شوند به گونه‌ای با یکدیگر در پیوند هستند و نمی‌توان از پیوند اندام وار آن‌ها چشم‌پوشی کرد. الگوهای مدیریت مشارکتی، یکپارچه و استراتژیک شهری نیز دارای پیوندهایی هستند که برپایی هر کدام، در گرو توانمندسازی دو الگوی دیگر است. این سه الگو در کلان شهر تهران جایگاه مناسبی نداشته و با نقطه ضعف‌هایی رو به روست که باید به آنها بیشتر پرداخته شود. باتوجه به ضعف‌هایی که در راستای مدیریت مشارکتی و یکپارچه در تهران دیده می‌شود، بیش و پیش از توجه به مدیریت استراتژیک، ایجاد هماهنگی بین سازمانی (مدیریت یکپارچه) و همچنین از بین بردن ضعف‌های موجود مدیریت مشارکتی باید مورد توجه قرار گیرد. مدیریت شهری تهران مدیریتی است که ویژگی‌هایی از هر سه الگو را در برمی‌گیرد ولی تا دربرگرفتن کامل آنها، فاصله بسیار دارد.

References

- اردلان، د.، داودپور، ز.، & زیاری، ک. ا. (۱۳۹۹). مقایسه دو نظریه حکمروایی شهری و تاب‌آوری نهادی در نظام مدیریت شهری به روش تحلیل محتوا و ارائه مدل ارتقا یافته (نمونه موردی: شهر قزوین). مجله مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۵ (۵۰)، ۱۳۳-۱۵۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2133812>
- اسکندری ثانی، م.، صفرزاده، س.، & شیبانی، ل. (۱۳۹۵). تحلیلی بر جایگاه شاخص‌های حکمروایی شایسته شهری مورد مطالعه: شهرقاین. Paper presented at the اولین همایش ملی جغرافیا، محیط زیست، امنیت و گردشگری. <https://search.ricest.ac.ir/DL/Digitization/CheckDigitalTypes.aspx?DTC=36&DC=225> 91
- امانپور، س.، پور، م. ص.، ملکی، س.، & علیزاده، ه. (۱۳۹۸). نقش تغییرات رفتاری در پذیرش تغییرات ساختاری در عرصه مدیریت شهری مطالعه ای در مدیریت شهری کلان شهر تهران. نشریه مدیریت شهری، ۱۸ (۵۶)، ۵-۱۸. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2100852>
- امانپور، سجاد، سجادیان، مهیار، (۱۳۹۵)، مذاقه‌ای آسیب‌شناسانه بر سازمان‌یابی فضایی و مدیریت کلانشهر تهران منطبق بر رهیافت‌ها و رهنمودهای منبعث از آرمان مدیریت یکپارچه در کشور، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم انداز زاگرس، دوره ۸، شماره ۳۰، ۸۷-۱۲۵.
- امینیان، ن.، & سید نقوی، م. (۱۳۹۷). ارائه الگوی حکمروایی مطلوب گردشگری در ایران. مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۳ (۴۲)، ۲۷-۱۰۲. doi:10.22054/tms.2018.9018
- ایلانلو، م. (۱۳۹۹). راهکارهای مدیریت یکپارچه شهری (نمونه موردی: شهر اهواز). فصلنامه جغرافیا، ۱۸ (۶۵)، ۱۲۰-۱۳۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2193002>
- آباد، ا. ک. ز. د.، & شفیع، ن. (۱۴۰۰). مدیریت یکپارچه منابع آب و حوضه رودخانه ای؛ مطالعه موردی: حوضه آبی ارس-کر. فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ۲۷ (۱۱۴)، ۹۱-۱۲۹. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2349342>
- آریانا، ا.، کاظمیان، غ.، & محمدی، م. (۱۴۰۰). مدل مدیریت تعارض ذینفعان بازآفرینی شهری در ایران (مورد مطالعه: محله همت آباد اصفهان). فصلنامه مطالعات شهری، ۹ (۳۵)، ۱۱۷-۱۳۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2218357>
- برک پور، ن. (۱۳۸۵). حکمروایی شهری و نظام اداره شهرها در ایران. Paper presented at the اولین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری. <https://civilica.com/doc/74704>
- برک‌پور، ا. ا. ن. (۱۳۹۰). مدیریت و حکمروایی شهری: دانشگاه هنر.
- بهار، ن.، آقازاده، ه.، اربطانی، ط. ر.، & صدقی، ش. (۱۳۹۶). طراحی الگوی برندسازی شهری برای توسعه کارآفرینی (مورد مطالعه: شهرستان گرمی). فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۱۰ (۲)، ۲۲۱-۲۴۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1748138>
- پور، ا. ط.، & مجاهدینی، م. (۱۳۹۸). نقش مدیریت یکپارچه شهری در بهبود مدیریت بحران و افزایش کیفیت خدمات عمومی به شهروندان (مطالعه موردی: استان تهران). نشریه مطالعات توسعه اجتماعی - فرهنگی، ۷ (۴)، ۶۷-۹۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2031934>

- پویا، م. ش.، نیا، ج. ت.، صرافی، م.، & فنی، ز. (۱۳۹۷). تحلیلی بر برنامه های توسعه و سیاست های زمین شهری با تاکید بر رویکرد حکمروایی خوب زمین؛ مورد پژوهی: کلانشهر تهران. فصلنامه اطلاعات جغرافیایی (سپهر)، ۲۶(۱۰۴)، ۵۷-۷۶. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1802671>
- تاجیک، ر. (۱۳۹۸). مدیریت یکپارچه شهری و واکاوی ضرورت های آن در شهر سمنان. نشریه دانش انتظامی سمنان، ۹(۱)، ۸۷-۱۱۷. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2394363>
- جاجرمی، ح. ا. (۱۳۹۴). چالش های مدیریت یکپارچه و غلبه برنامه ریزی شهری بر مدیریت شهری. فصلنامه نقد کتاب علوم اجتماعی، ۱(۱)، ۲۶۹-۲۷۴. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1400464>
- جعفری، ح. ع.، موسوی، س. م. پ.، آقازاده، ف.، بد، م.، & جعفری، ع. ع. (۱۳۹۱). تبیین مولفه های تشکیل دهنده مدیریت شهری بر اساس مطالعه ساختار شهرداری ده شهر جهان. فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری، ۱(۱)، ۱۷۹-۱۸۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1130182>
- جودکی، ح.، & پور، آ. ق. (۱۴۰۰). چالش های حکمروایی مدیریت یکپارچه شهری و ارائه راهکارهای عملیاتی. فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵(۵۷)، ۱-۱۵. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2282820>
- حسینی، س.، نوده، م. ا.، & آبادی، ف. م. ق. (۲۰۱۴). بررسی و تحلیل شاخص های استراتژی توسعه شهری (CDS) در توسعه گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهر چابکسر). فصلنامه جغرافیا و پایداری محیط، ۴(۱۱)، ۴۱-۵۵. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1635213>
- خدا شاهی، علی، رهنمایی، محمدتقی، مدیری، مهدی، (۱۳۹۸). تحلیل راهبردی چالش های مدیریتی کلان شهر تهران با رویکرد مدیریت یکپارچه شهری، فصلنامه علمی و پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۱۱، شماره ۲، ۲۱۷-۳۸.
- خلیجی، م. (۱۴۰۱). آسیب شناسی مناطق کلانشهری با تاکید بر حکمروایی مشارکتی نمونه موردی: کلانشهر تهران. نشریه مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۸(۲۹)، ۷-۲۶. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2405158>
- دهاقانی، م. ح.، & بصیرت، م. (۱۳۹۵). رهیافت نظریه بازی در تحلیل بازی های قدرت شهری: تحلیلی بر فرایندهای ساخت و ساز در کلانشهر تهران. فصلنامه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، ۲۱(۱)، ۹۱-۱۰۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1635470>
- دهشیری، م.، & جعفری، م. ر. (۱۳۹۳). نومنطقه گرایی درسیاست خارجی ایران. فصلنامه سیاست جهانی، ۳(۲)، ۱۹۱-۱۹۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1362258>
- ذاکرحقیقی، ک. (۱۴۰۱). تحلیل عوامل زمینه ساز کارآمدی در مدیریت زمین شهری بر پایه الگوی حکمروایی یکپارچه زمین شهری بازیگران (مطالعه موردی: ایران و شهر گرگان). مجله مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، ۱۷(۵۹)، ۳۴۷-۳۶۰.
- رحمتی، ص. ق.، & نوحدانی، س. ا. (۱۳۹۶). بررسی مشکلات مدیریت سیاسی فضا در حریم شهر تهران. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، ۳۱(۳)، ۹۳-۱۰۳. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1651258>
- رسال ور، ن. و، پناهی، ع. و ولی زاده، ر. (۱۳۹۹). آینده پژوهی مدیریت سیستمی گردشگری کلان شهر تبریز با تاکید بر رویکرد حکمروایی شایسته. جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، ۱۰(۳۵)، ۱۹۱-۲۰۸.
- زارعی، ب.، زاد، ج. د.، شهیدی، س. م.، & علوی، س. م. (۱۳۹۵). منطقه گرایی و چالش های آن در روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه پژوهش های جغرافیای انسانی، ۴۷(۹۴)، ۷۴۳-۷۵۸. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1478919>
- زیاری، ی.، & سرور، ر. (۱۳۹۹). تحلیل تاثیرگذاری قانون پیشنهادی مدیریت شهری ایران در تحقق حکمروایی منطقه ای در محدوده حریم کلانشهرها (مورد مطالعاتی کلانشهر تهران). فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۰(۱)، ۸۹۹-۹۲۴. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2106906>
- ساززاده، ا. ش.، & الماسی، ض. ا. (۱۴۰۱). شناسایی شاخص های توسعه پایدار در تدوین نظام پایش و ارزشیابی مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی ایران. فصلنامه علوم و فناوری دریا، ۲۵(۱۰۰)، ۴۶-۶۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2381579>
- ساعی، ا.، & نظری، ع. ا. (۱۴۰۱). منطقه گرایی پارادایماتیک با تاکید بر ایران فرهنگی. نشریه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، ۱۰(۴)، ۴۹-۷۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2295546>
- سالنامه آماری استان تهران، (۱۳۹۵). مرکز آمار ایران.

- سجادی، ژ.، رضویان، م.، & معروفی، ا. (۱۴۰۱). سلامت محیط زیست شهری: از ساختار فضایی شهر تا مشارکت شهروندی (نمونه موردی: منطقه یک شهرداری تهران). نشریه توسعه پایدار شهری، ۲(۳)، ۱-۱۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2435194>
- سرور، رحیم، آشتیانی عراقی مجیدرضا، (۱۳۹۶)، واکاوی عوامل مؤثر بر تحقق‌پذیری مدیریت یکپارچه شهری؛ مطالعه موردی: کلانشهر تهران، **جغرافیا**، دوره ۱۵، شماره ۵۲، ۳۷-۵۲.
- سعدلونی، ح.، & طهماسبی، ف. (۱۳۹۹). جایگاه حکمروایی مطلوب شهری در اسناد قانونی فرادست و پایین دست توسعه ایران. فصلنامه مجلس و راهبرد، ۲۷(۱۰۴)، ۲۶۵-۲۸۹. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2211166>
- شکتابی، س. ر. م. (۱۳۹۷). سیاست‌های حفاظت از ساحل و مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی. نشریه دانش انتظامی مازندران، ۸(۴)، ۱۳۹-۱۵۳. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2428615>
- شول، ع.، منتظری، م.، & باغباردانی، م. ژ. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین انگیزه خدمت عمومی مدیران و ارزیابی آنان از مشارکت شهروندی با نقش میانجی اهمیت مشارکت شهروندی. فصلنامه علوم اجتماعی، ۱۱(۳۹)، ۱۳۵-۱۵۸. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1815157>
- صارمی، ح.، منش، ن. ف.، & خاتمی، س. م. (۱۴۰۱). ساختار حکمروایی در ایران بر اساس نظریه حکمروایی چندسطحی. نشریه مطالعات مدیریت شهری، ۱۳(۴۸)، ۱۳-۲۷. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2422104>
- علیان، مهدی، اسماعیل زاده، حسن، رضویان، محمدتقی، فنی، زهره، فرجی‌راد، خدر، (۱۳۹۷)، بایستگی‌های ساختاری احراز مدیریت کارآمد در مناطق کلان‌شهری ایران در چارچوب رهیافت نومنطقه‌گرایی، **مجلس و راهبرد**، دوره ۲۵، شماره ۹۴، ۱۷۹-۲۰۸.
- فضلی، ع. ر.، زاده، ر. ا. م.، رحمانی، ب.، & علیپوریان، ج. (۱۳۹۶). تحلیل جایگاه مدیریت روستایی مبتنی بر رویکرد حکمروایی خوب در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: مقایسه بخش مرکزی کوه‌دشت و بخش لواسانات شمیرانات). مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، ۱۶(۱)، ۱۳۳-۱۵۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1701038>
- فیروزی، م. پور، س. ا.، & زارعی، ج. (۱۳۹۹). تحلیل بسترهای نهادی تحقق مدیریت یکپارچه در بازآفرینی شهری پایدار بافت‌های فرسوده (منطقه موردی: شهر اهواز). فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۱(۱۱۰)، ۸۹۱-۹۰۹. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2117358>
- قائدرحمتی، ص.، علوی، س.، & بزرافکن، ش. (۱۳۹۶). سنجش و اولویت‌بندی حکمروایی خوب محله ای (نمونه موردی: محلات منطقه ۹ شهر تهران). نشریه پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، ۲(۲)، ۱-۲۳. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1897090>
- قورچی، ز. ت.، زاده، غ. ع.، شریف‌زاده، م.، & قزل، ع. (۱۳۹۹). بررسی امکان‌پذیری حکمروایی خوب در فرآیند مدیریت مشارکتی آب در شهرستان آق‌قلا. مجله پژوهش آب در کشاورزی، ۳۴(۲)، ۲۸۷-۳۰۰. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2163017>
- کشتکار، ا.، & ناصری، ح. (۱۳۹۵). مدل سازی اکولوژیک، اقتصادی و اجتماعی پیامدهای ناشی از اجرای سناریوهای مدیریت بیولوژیک در مدیریت جامع حوزه آبخیز (مطالعه موردی: حوزه آبخیز سیمین دشت). مجله بوم‌شناسی کاربردی، ۵(۱۶)، ۴۳-۵۴. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1584432>
- کلانتری، ک.، مکنون، ر.، & کریمی، د. (۱۳۹۷).
- کلانتری، ک.، مکنون، ر.، & کریمی، د. (۱۳۹۷). استقرار چارچوب حقوقی پایدار مدیریت یکپارچه منابع آب در حوضه‌های آبریز ایران. فصلنامه مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۷(۲۵)، ۳۵-۵۱. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1794897>
- کولایی، ا.، & شایسته، م. (۱۳۹۳). حکمرانی خوب و مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی دریای خزر. فصلنامه محیط‌شناسی، ۴۰(۳)، ۶۷۹-۶۹۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1349110>
- لدنی، ع.، پوراحمد، ا.، زیاری، ک. ا.، فرهودی، ر. ا.، & شهرکی، س. ز. (۱۴۰۱). مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی با رویکرد حکمروایی خوب (نمونه موردی جزیره کیش). فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۳(۶۸)، ۲۵۹-۲۷۷. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2419673>
- لزگی، س. ا.، نجفی، ا.، & انگیلی، ط. س. (۱۳۹۳). واکاوی اهداف مشارکت شهروندی در تکنیک‌های تئاتر فروم. نشریه مدیریت شهری، ۱۲(۳۳)، ۱۷۷-۱۸۴. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1327917>

- لطیفی، غ. (۱۳۸۳). مدیریت شهری در ایران (محدودیت‌ها، چالش‌ها و راه کارها). فصلنامه علوم اجتماعی، ۲۷(۲)، ۷۵-۷۸. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/719625>
- مرادی، ث. ا.، کریمی، آ.، & تابعی، ن. (۱۳۹۶). توسعه پایدار محله ای در چارچوب حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: محلات منطقه شش شهرداری تهران). فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، ۶(۲۲)، ۳۶-۲۱. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1759259>
- مشکینی، ا.، & نورمحمدی، م. (۱۳۹۸). نقدی بر مدیریت زمین شهری کشورهای درحال توسعه (مطالعه موردی: ایران). فصلنامه پژوهش های جغرافیای انسانی، ۵۰(۱۰۶)، ۸۰۹-۸۲۹. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1942519>
- مطوف، ش. (۱۳۸۹). مدیریت یکپارچه شهری و نهاد برنامه ریزی توسعه شهری تهران. مجله منظر، ۲(۶)، ۳۴-۳۳. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/729872>
- منافی، س.، & سرابی، م. (۱۳۹۵). مدیریت یکپارچه بحران با تاکید بر ایمنی شریان های حیاتی در شهر تهران. فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران، ۶(۲)، ۱۲۰-۱۳۲. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1595822>
- موحدی، م. ا.، پناهی، م.، & تهمک، م. (۱۳۹۴). تحولات نهاد حکمروایی محلی و منطقه ای در ایران از قاجار تاکنون. فصلنامه علوم اجتماعی، ۶۵(۶)، ۱-۱۳. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1357999>
- موسوی، س. ج.، & کار، ا. د. (۱۳۹۳). بررسی مشکلات کاربرد سیستم های پشتیبان تصمیم گیری (DSS) در مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی (ICZM) ایران. فصلنامه مدیریت و برنامه ریزی محیط زیست، ۱۱(۱۱)، ۱۵-۱۱. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1320860>
- موسوی، م.، & فرزانه، ا. ف. (۱۳۹۵). ماهیت فضایی سرزمین های شهر محور در برنامه ریزی منطقه ای چهار پدیده فضایی با نگاهی بر کلانشهر تهران. فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۶(۲۳)، ۷۵-۸۸. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1622578>
- موگویی، ن. (۱۴۰۱). شناسایی و اولویت بندی موانع اجرای سیستم مدیریت یکپارچه (IMS) با استفاده از روش تصمیم گیری چند معیاره. فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۶(۸۵)، ۸۹۰-۹۰۵. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2472275>
- نصیری، ا. (۱۳۹۴). ارزیابی عملکرد مدیریت ناحیه محوری بر کار آمدی حکمروایی مطلوب شهری مطالعه موردی منطقه ۴ شهر تهران. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۶(۲۱)، ۱۳۹-۱۵۶. Retrieved from http://jupm.marvdasht.iau.ir/article_834_ed9d3ce76a14d4135fd1f5fd9147ad3a.pdf
- نوروزی، و.، عباسپور، م.، & احمدی، آ. (۱۳۹۹). ارائه الگوی ارزیابی تاب آوری در مدیریت جامع کلانشهر تاب آور. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۰(۲)، ۱۰۵۵-۱۰۲۹. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2147001>
- واعظی، ر.، محمدی، ه. خ.، تهرانی، م. د.، & پور، ح. ا. (۱۳۹۷). طراحی الگوی مفهومی عوامل پیش برنده و بازدارنده مشارکت شهروندی در نهج البلاغه. فصلنامه مدیریت اسلامی، ۲۶(۲)، ۶۵-۸۹. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1917422>
- هاشمی، س. م.، روشنعلی، م.، & اسماعیلی، ت. (۱۳۹۷). تحقق بخشی رهیافت حکمروایی شایسته شهری در توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: شهر بهشهر). نشریه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، ۱۰(۳۷)، ۷-۲۷. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2227495>
- Adams, J. S., VanDrasek, B. J., & Phillips, E. G. (1378). Metropolitan area definition in the United States. *Urban Geography*, 20(8), 695-726 .
- Akhgari, M., Moradi, M., Taleshi, M., & Moghadas, R. S. (2016). The Structural-Functional Research of Rural Settlements change in the North of Mashhad Metropolis. *International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS)*, 1(1), 2206-2523.
- Baade, R. A., & Dye, R. F. (1990). The impact of stadium and professional sports on metropolitan area development. *Growth and change*, 21(2), 1-14 .
- Bai, X., Surveyer, A., Elmqvist, T., Gatzweiler, F. W., Güneralp, B., Parnell, S., Stafford-Smith, M. (2016). Defining and advancing a systems approach for sustainable cities. *Current opinion in environmental sustainability*, 23, 69-78.

- Bank-Mikkelsen, N. E. (1969). A metropolitan area in Denmark: Copenhagen. *Changing patterns in residential services for the mentally retarded*, 227-254 .
- Bevir, M. (1389). Democratic governance. In *Democratic Governance* :Princeton University Press.
- Braithwaite, J., Coglianese, C., & Levi- Faur, D. (2007). Can regulation and governance make a difference? **Regulation & Governance**, 1(1), 1-7.
- Calvillo, C. F., Sánchez-Miralles, A., & Villar, J. (2016). Energy management and planning in smart cities. **Renewable and Sustainable Energy Reviews**, 55, 273-287.
- Chang, Y., Lau, M., & Calogero, P. (2019). Participatory governance in China: analysing state-society relations in participatory initiatives in Suzhou. **International Development Planning Review**, 41(3), 329-352.
- Coppola, P., Ibeas, Á., dell'Olio, L., & Cordera, R. (1392). LUTI model for the metropolitan area of Santander. *Journal of Urban planning and development*, 139(3), 153-165 .
- Del Guercio, D., Dann, L. Y., & Partch, M. M. (2003). **Governance and boards of directors in closed-end investment companies**. *Journal of Financial Economics*, 69(1), 111-152.
- Dhir, S. (2019). **The changing nature of work, leadership, and organizational culture in future ready organizations**. **Corporate culture**, Management, Leadership, Job redesign, Organizational Behavior, Innovation, Change Management, Human Resources, VUCA.
- Dijkstra L, Poelman H, Veneri P. (2019). **The EU-OECD definition of a functional urban area**.
- Donaghy, M. M. (2020). Participation Meets Politics: Political Shifts and the Longevity of Participatory Governance Institutions. *PS, Political Science & Politics*, 53(1), 6-9.
- Dudek, M., & Wrzochalska, A. (2019). Between Competitiveness and Sustainability? Achievements and Dilemmas of Regional Policy in the Context of Economic Development of Rural Regions: the Case of Poland. **European Journal of Sustainable Development**, 8(2), 299-311.
- Emygdio, A. P. M., Degobbi, C., Gonçalves, F. L. T., & de Fátima Andrade, M. (2018). One year of temporal characterization of fungal spore concentration in São Paulo metropolitan area, Brazil. **Journal of Aerosol Science**, 115, 121-132.
- Essbauer, S. S., Schmidt-Chanasit, J., Madeja, E. L ., Wegener, W., Friedrich, R., Petraityte, R., . . . Dobler, G. (1386). Nephropathia epidemica in metropolitan area, Germany. *Emerging infectious diseases*, 13(8), 1271 .
- Felin, T., & Zenger, T. R. (2014). Closed or open innovation? Problem solving and the governance choice. **Research policy**, 43(5), 914-925.
- Gebhardt, C. (2020). The Impact of Participatory Governance on Regional Development Pathways: Citizen-driven Smart, Green and Inclusive Urbanism in the Brainport Metropolitan Region. **Triple Helix**, 6(1), 69-110.
- Gunningham, N. (2012). **Regulatory reform and reflexive regulation: beyond command and control**. In *Reflexive governance for global public goods*: MIT Press.
- Hamilton, D. K. (2014). **Governing metropolitan areas: Growth and change in a networked age**: Routledge.
- Hardoy J, Satterthwaite D, Stewart D. (2019). **Small and intermediate urban centres: Their role in regional and national development in the Third World**: Routledge.
- Hirsch, W. Z. (1959). Interindustry relations of a metropolitan area. *The Review of Economics and Statistics*, 360-369 .
- Kjaer, A. M. (1401). *Governance*: John Wiley & Sons.

- Kooiman, J. (1378). Social-political governance: overview, reflections and design. *Public Management an international journal of research and theory*, 1(1), 67-92 .
- Kooiman, J., & Bavinck, M. (1384). The governance perspective. *Fish for life: Interactive governance for fisheries*, 3, 11 .
- Laffan, L. (2012). A new way of measuring openness: The open governance index. **Technology Innovation Management Review**, 2(1), 18-24.
- Lam, P. T. & ,Yang, W. (2017). A study of the costs and benefits of smart city projects including the scenario of public-private partnerships. **International Journal of Urban and Civil Engineering**, 11(5), 600-605.
- Lovan, W. R., Murray, M., & Shaffer, R. (2017). **Participatory governance: planning, conflict mediation and public decision-making in civil society**: Routledge.
- McGuire, M. (2006). Collaborative public management: Assessing what we know and how we know it. **Public administration review**, 66, 33-43.
- Mills, E. S. (1967). An aggregative model of resource allocation in a metropolitan area. *The American Economic Review*, 57(2), 197-210 .
- Newell, P., Pattberg, P., & Schroeder, H. (1391). Multiactor governance and the environment. *Annual Review of Environment and Resources*, 37, 365-387 .
- Pestoff, V., & Hulgård, L. (2016). Participatory governance in social enterprise. VOLUNTAS: **International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations**, 27(4), 1742-1759.
- Polk, M., & Knutsson, P. (2008). Participation, value rationality and mutual learning in transdisciplinary knowledge production for sustainable development. **Environmental education research**, 14(6), 643-653.
- Rayle, L., & Zegras, C. (2013). The emergence of inter-municipal collaboration: Evidence from metropolitan planning in Portugal. **European Planning Studies**, 21(6), 867-889.
- Rhodes, R. A. (1386). Understanding governance: Ten years on. *Organization studies*, 28(8), 1243-1264 .
- Salim, W., & Hudalah, D. (2020). **Urban governance challenges and reforms in Indonesia: towards a new Urban Agenda**. In *New Urban Agenda in Asia-Pacific* (pp. 163-181): Springer.
- Scott, C. (2004). **Regulation in the age of governance: The rise of the post-regulatory state. The politics of regulation**: Institutions and regulatory reforms for the age of governance, 145, 148.
- Speer, J. (2012). Participatory governance reform: a good strategy for increasing government responsiveness and improving public services? **World development**, 40(12), 2379-2398.
- Stallings, W. (1378). *Local and metropolitan area networks*: Prentice-Hall, Inc.
- Stead, D., & Meijers, E. (2009). Spatial planning and policy integration: Concepts, facilitators and inhibitors. **Planning Theory & Practice**, 10(3), 317-332.
- Tang, D., & Baker, M. (1378). *Analysis of a metropolitan-area wireless network*. Paper presented at the Proceedings of the 5th annual ACM/IEEE international conference on Mobile computing and networking.
- van der Jagt, A. P., Elands, B. H., Ambrose-Oji, B., Geróházi, É., Møller, M. S., & Buizer, M. (2017). Participatory governance of urban green spaces: **trends and practices in the EU. NA**, 28(3), 11-40
- Williamson, O. E. (1375). *The mechanisms of governance*: Oxford university press
- Willison, D. J., Trowbridge, J., Greiver, M., Keshavjee, K., Mumford, D., & Sullivan, F. (2019). Participatory governance over research in an academic research network: the case of Diabetes Action Canada. **BMJ open**, 9(4), 1-9

Wood, C. (2006). Scope and patterns of metropolitan governance in urban America: Probing the complexities in the Kansas City region. **The American Review of Public Administration**, 36(3), 337-353.

Yang, L. (2017). Types and institutional design principles of collaborative governance in a strong-government society: The case study of desertification control in northern China. **International Public Management Journal**, 20(4), 586-623.

Zamani, B., & Arefi, M. (2013). Iranian new towns and their urban management issues: A critical review of influential actors and factors. **Cities**, 30, 105-112.

Zientara, P., Zamojska, A., & Cirella, G. T. (2020). Participatory urban governance: Multilevel study. **Plos one**, 15(2), 90-95.

